

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 26 FEBRUARI 1947

No. 1555

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

BERICHT.

Aan de leden van het Nederlandsch Economisch Instituut en aan de abonné's van ons weekblad wordt beleefd verzocht — voorzoover zij dit niet reeds deden — de contributie voor het jaar 1947, ten bedrage van f 30 voor het binnenland en f 33 voor het buitenland, resp. het abonnementsgeld voor het jaar 1947, ten bedrage van f 26 voor het binnenland en f 28 voor het buitenland (voor boekhandelaren f 20,38 en f 22,80), vóór 15 Maart a.s. te voldoen op girorekening no. 8408 of op onze rekening bij de heeren R. Mees & Zoonen, alhier. Na dien datum zullen wij over het betreffende bedrag, verhoogd met incassokosten, per kwitantie disponeeren.

INHOUD:

Blz.

De artikelen van deze week	163
Uit buitenlandsche bron	163
Russische handelspolitiek door <i>J. H. Cohen Stuart</i>	164
Indrukken uit Amerika: I Voeding en prijzen door <i>Prof. Dr Ir J. Goudriaan</i>	167
Het groenten- en fruitverbruik in Nederland, vergeleken met dat in enkele andere landen door <i>Ir J. G. W. Ignatius</i>	169
De beteekenis van de salaris- en loonsverhogingen voor de pensioenfondsen door <i>J. P. H. Smits</i>	170
De liquidatie der Duitsche vermogenswaarden in Zwitserland door <i>Dr L. Landsberger</i>	172
Aanteekening:	
De begrooting van de Vereenigde Staten voor het fiscale jaar 1948	173
Internationale notities:	
Engelsche moeilijkheden	174
Mexicaansche textielindustrie	175
De Zwitsersche uurwerkindustrie	175
Prijsverlaging in België	175
Geld- en kapitaalmarkt	176
Ontvangen boeken	177
Statistiekken:	
Bankstaten	176
Verkeer en vervoer in Nederland	177
Saldi op korten termijn in de Vereenigde Staten	178
Goudin- en uitvoer der Vereenigde Staten	178
Buitenlandsche kapitaalsaldi in de Vereenigde Staten	179

DEZER DAGEN

„wiss'len zich de weken”, naar Tollens' woord, „maar de eigen nacht houdt aan, hoe menigmaal verstreken, en geeft

zijn beurt niet op”. De hardnekkigheid van den winter tast den mensch aan in zijn elementaire bestaansvoorwaarden. Zoo heeft het Amerikaansche Departement van Landbouw medegedeeld, dat in de komende maanden slechts gestadige graanimporten in Europa het „rommelend ingewand”, waarmede ook de overwinteraars op Nova Zembla te kampen hadden, kunnen voorkomen.

De mogelijkheid van een voedselcrisis in Engeland, als gevolg van het tekort schieten van de dollarleening en een „gap” in de betalingsbalans, was voor het Engelsche Hoogerhuis reeds aanleiding om een uitbreiding van de agrarische productie te bepleiten. Het Engelsche witboek, waarin 's lands economische taak voor 1947 is uitgestippeld, ziet hetzelfde probleem onder een anderen hoek: behalve import van buitenlandsche arbeidskrachten en verhooging der steenkoolproductie, bepleit het de uiterste soberheid. Korter kondigde Minister Dalton den inhoud van dit witboek, enkele dagen voor de verschijning, aan: „Work, save and export”.

Zelfs de „displaced persons” in de Britsche zône van Duitschland moeten aan het werk, „to justify their existence”, zooals luchtmaarschalk Sir Sholto Douglas het uitdrukte; hun rantsoenen zullen daarbij tot de Duitsche worden teruggebracht. Het effect van dezen laatsten maatregel is twijfelachtig: Hoover heeft, na beëindiging van zijn inspectietocht door de door den oorlog getroffen landen, medegedeeld, dat de Duitschers van hun huidige rantsoen niet kunnen leven. Ongetwijfeld is de honger in Duitschland mede aansprakelijk voor de excessen van politieke warhoofden, zooals de Engelschen en Amerikanen die thans in grooten getale hebben gearresteerd.

Politieke verwikkelingen en voedselproblemen zijn interdependent. De politieke situatie in Indonesië belemmert, eveneens volgens het Amerikaansche Departement van Landbouw, nog steeds de voorziening van de bevolking; de voedselsituatie is er critiek. Tot Mei a.s. geniet Indonesië, dan ook voorrang voor het betrekken van de volledige rijsttoewijzing uit de exporteerende landen. De vierde crisis, naast de drievoudige, die de Memorie van Antwoord bij de begrooting van het Departement van Overzeesche Gebiedsdeelen reeds heeft opgesomd?

In Britsch-Indië is daarentegen de voedselpositie aanzienlijk verbeterd. Zullen Hindoes en Moslims er in slagen, ook de politieke verwikkelingen te boven te komen, nu Engeland zich uiterlijk Juni 1948 zal terugtrekken? Reeds Huygens gaf het goede motto: „Ick haet mijn' broeder niet, omdat ick liever groen, hij liever purper siet”.

Wellicht hebben ook de Amerikanen en de Russen hier iets aan, nu Marshall's zakelijke afwijzing van het protest van Molotof tegen Dean Acheson's uitlatingen over de agresieve en expansionistische buitenlandsche politiek van Rusland de gemoederen heeft verkoeld. Zoolang dit het geval blijft, krijgt men op de vraag: „Wachter wat is er van den nacht?”, een onbevredigend antwoord; tenzij men met Shelley aandurft: „If winter comes, can spring be far behind?”.

Vragen staat vrij!

Wat zou

vlotter, coulanter en ... goedkooper zijn: een monopolistische verzekering bij een staats- of bedrijfsorganisatie? Of een verzekering bij het scherp concurrerende vrije verzekeringsbedrijf? Het antwoord ligt voor de hand: Waarom zouden wij het goede dat wij hebben, afdanken?

* *Wilt U meer weten over het vrije verzekeringsbedrijf, vraag dan gratis brochure aan de Studiecommissie uit het Verzekeringsbedrijf, Sportlaan 90, Den Haag*

EEN VRIJ VERZEKERINGSBEDRIJF, VOOR EEN VRIJ VOLK!

J. P. H. SMITS

BELASTINGCONSULENT

Telefoon 94447, 93222

Bij geen gehoor 27409

VALERIUSPLEIN 16, AMSTERDAM-ZUID

**Egalisatiefondsen en
monetaire politiek
in Engeland, Nederland
en de Vereenigde
Staten**

door

Dr. H. M. A. VAN
DER VALK

PRIJS

f 2.—*

Publicatie No. 30 van het N.E.I.
(Prijs voor donateurs en leden van
het Nederlandsch Economisch In-
stituut f 1.50, te bestellen bij het
N.E.I.) Van dit boek zijn nog
eenige exemplaren van den eersten
en tweeden druk beschikbaar

UITGAVE:

De Erven F. BOHN N.V. — HAARLEM

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

210 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

AFWIKKELING

VAN

NALATEN

SCHAPPEN

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige voorlichting aan bedrijven en particulieren die een deel van hun vermogen moeten vrijmaken voor betaling der komende heffingen, verstrekt de

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930

Heerengracht 320 - Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;

Drs. J. H. Gispén;

Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen

Amsterdam (alleen Assurantie)

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:

zoutzuur, (alle kwaliteiten)

vloeibaar chloor

chloorbleekloog

natronloog, caustic soda.

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

**Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam**

PERSONEELSVZERKERINGEN

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

J. H. Cohen Stuart, Russische handelspolitiek.

De Russische afzijdigheid tegenover internationale financieele en economische afspraken is, behalve uit geringe verwachtingen daaromtrent, te verklaren uit den wensch, economische afhankelijkheid van het buitenland, met de daaraan verbonden politieke gevolgen, te vermijden.

De Sowjet-Unie beschouwt de politiek van Witte (eind vorige eeuw) als een waarschuwend voorbeeld. Berustende op vier pijlers: buitenlandsch kapitaal, beschermde industrialisatie, spoorwegaanleg en de gouden standaard, veroorzaakte deze politiek hongersnood — de agrarische export moest worden opgevoerd — en internationale politieke verwickelingen.

Vandaar thans het verlangen, op eigen beenen te staan. De Sowjet-Unie ziet het belang van een Amerikaans leening, doch acht de politieke en ideologische voorwaarden van de „dollardiplomatie” niet acceptabel. Een compromis is echter mogelijk in den trant van het Zweedsch-Russische handelsverdrag.

Prof. Dr Ir J. Goudriaan, Indrukken uit Amerika:
I Voeding en prijzen.

Het Amerikaansche prijsniveau ligt, met uitzondering van bijv. de huishuren in de steden, in het algemeen lager dan het Nederlandsche.

Dit geldt met name voor de volksvoeding, die in de Vereenigde Staten, behalve goedkoop, ook beter is. Nederland heeft in dit opzicht een achterstand, die op korten termijn moet worden ingehaald. Temeer, daar er, zooals recente onderzoekingen hebben aangetoond, een nauw verband bestaat tusschen arbeidsproductiviteit en caloriewaarde van het dagelijksch dieet.

Ir J. G. W. Ignatius, Het groenten- en fruitverbruik in Nederland, vergeleken met dat in enkele andere landen.

Het verbruik van groenten en fruit ligt in de Vereenigde Staten aanzienlijk hooger dan in Engeland, Canada en Nederland.

Hiervoor zijn factoren als levensgewoonten, klimaat e.d. aansprakelijk. Anderzijds heeft de moderne voedingswetenschap aangetoond, dat groenten en fruit voor de voeding onmisbare elementen bevatten, zoodat een wijziging in de samenstelling van de voeding (grootere verbruik van groenten en fruit) kan worden bepleit.

Voorwaarde is, dat de productie, behalve op kwaliteit, gericht wordt op een prijspeil, dat binnen de door het inkomen der consumenten gestelde grenzen blijft.

J. P. H. Smits, De beteekenis van de salaris- en loonsverhogingen voor de pensioenfondsen.

De uitkeeringen der pensioenfondsen zullen, in verband met de gestegen kosten van levensonderhoud, moeten worden verhoogd. Daarvoor is noodig verhoging van de wiskundige reserve.

De aangeslotenen zullen voor dit doel een offer moeten brengen, in den vorm van verhoging der premies. In aansluiting op het principe van de draagkracht pleit schrijver voor progressieve pensioenpremie. In de praktijk zou de premie dan moeten worden bepaald door haar uit te drukken in een percentage van de verschuldigde loonbelasting.

Dr. L. Landsberger, De liquidatie der Deutsche vermogenswaarden in Zwitserland.

De Geallieerden hebben met Zwitserland een overeenkomst gesloten inzake onteigening van Deutsche activa in Zwitserland. De opbrengst komt voor 50 pCt. aan de Geallieerden, voor 50 pCt. aan Zwitserland. Slechts die activa, waarvan de eigenaars zich in Duitschland bevinden, worden door de onteigening getroffen.

De overeenkomst is ook voor Nederland van belang.

UIT BUITENLANDSCHE BRON.

De stand van de Engelsche leeningen in de Vereenigde Staten en Canada ziet er, naar de berekeningen van „The Economist”, vanwege het tijdelijk verschijningsverbod voor weekbladen opgenomen in „The Financial Times” van 21 Februari, als volgt uit:

Gemiddelden per week (in millioenen £)	Ver. Staten	Canada	Totaal
7 weken voor 7 Sept.	£ 11	£ 3,5	£ 14,5
7 „ „ 26 Oct.	£ 3,5	£ 2	£ 5,5
10 „ „ 4 Jan.	£ 5	£ 4	£ 9
6 „ „ 15 Febr.	—	£ 2,5	—
Totaal gedisponeerd	£ 200	£ 144	£ 344
	(21 pCt.)	(46 pCt.)	(27,6 pCt.)
Totale leening	£ 937,5	£ 312	£ 1.250

Bij een maandelijksche dispositie van £ 30 millioen, zooals door den minister van Financiën op 18 Februari werd medegedeeld, zullen de leeningen voldoende zijn tot medio 1949. De kolencrisis zal echter grootere disposities noodzakelijk maken.

Het pond sterling als internationaal betaalmiddel mag, naar „The Banker” van Februari meldt, door Canada worden aangewend in zijn betrekkingen met 22 landen, waaronder de Vereenigde Staten en andere „hard currency” landen.

Stijgende arbeidsproductiviteit in sommige sectoren van het economisch leven in de Vereenigde Staten wordt geconstateerd door de „Wallstreet Journal”, aldus de „U.S. information service” van 19 Februari. Bijv.: General Motors 91 pCt. van die van vóór den oorlog, in September 1946: 80 pCt.

De Fransche begrooting voor 1947 vertoont, naar een bericht in „L'Economie” van 20 Februari, een deficit:

Uitgaven.	Inkomsten.		
(in milliarden frs.)			
Gewone rekening	660	Belastingen	550
Buitengewone rekening	330	Diverse leeningen in	
Uitgaven genationaliseerde bedrijven	100	binnen- en buiten-	
Andere uitgaven	60	land	315
		Te kort	285
	1.150		1.150

Verleden jaar bedroegen de uitgaven circa frs. 800 milliard.

Frankrijks aandeel in het Internationale Monetaire Fonds ten bedrage van \$ 100 millioen zal binnenkort door een goudoverdracht van de „Banque de France” worden gestórt.

De goudvoorraad van de Fransche circulatiebank draagt thans volgens „The Financial Times” van 21 Februari jl. 707 ton, tegen 1.778 ton onmiddellijk na de bevrijding.

Japan's industrieel herstel conform het schema van Generaal MacArthur komt, volgens „The New Statesman and Nation” van 15 Februari jl., o.a. neer op een activeering van de textielnijverheid, opdat deze in staat zal zijn 67 pCt. van den totalen Japanschen export voor haar rekening te nemen (in 1939: 23 pCt.). Dit beteekent, dat Japan de Oost Aziatische markt — onder leiding van de Vereenigde Staten uiteraard — zal beheerschen. De benodigde katoen zal grootendeels door de Vereenigde Staten worden geleverd. Vroeger kwam zij voor 50 pCt. uit Britsch-Indië. De zijde-industrie zal verdér een dusdanigen omvang krijgen, dat zij in 1951 een wereldmonopolie kan bezitten.

RUSSISCHE HANDELSPOLITIEK.

Van Witte tot Stalin.

Dertig jaar scheiden het huidige Russische régime van het tsaristische, en het is begrijpelijk, dat velen, vooral van de jongere generatie, die zich het pre-revolutionnaire Rusland nauwelijks meer herinneren, over het algemeen weinig geneigd zijn zich in dat verre verleden te verdiepen, wanneer zij zich een oordeel zoeken te vormen over de handelspolitiek der Sowjet Regeering, haar motieven, haar doelstelling en haar methodes. Het is, zoo meent men, toch alles heelemaal anders geworden — en dat is het inderdaad. Niettemin is het nuttig, even een blik in het verleden te werpen om in te zien, waarom, en in welke opzichten, het anders is geworden, maar ook waarom deze nieuwe Russische handelspolitiek zich zoo moeilijk schijnt aan te passen bij onze Westersche opvattingen en usances, en zich zoo gereserveerd betoont ten aanzien van de in Washington opgestelde „Trade Proposals” en de daarop te bouwen internationale handelsorganisatie.

Immers, het tsaristische Rusland, dat zich geheel had ingeschakeld in de moderne wereldeconomie van vóór 1914, zou zich ongetwijfeld zonder eenige aarzeling bij de Amerikaansche wereldhandelsplannen hebben aangesloten, vooral wanneer het zich daarmede toegang zou kunnen verschaffen tot de (ook voor de Sowjets zoo begeerlijke) dollarcredieten en leeningen, die zoo noodig zijn voor den heropbouw. Wat, behalve een onbegrijpelijk en, naar ons voorkomt, onredelijk wantrouwen, bezielt toch de Sowjet Regeering in haar afzijdige houding ten opzichte van alle internationale afspraken op financieel en economisch gebied?

De Sowjet Regeering zelf heeft zich daarover tot dusver nog in het geheel niet uitgesproken en alleen te kennen gegeven, dat zij niet voldoende tijd heeft gehad deze voorstellen (en de daaraan voorafgaande monetaire van Bretton Woods) te bestudeeren. Maar op grond van recente Moskousche commentaren¹⁾ mag althans een gedeeltelijke verklaring van de Russische terughoudendheid wel worden gezocht in de geringe verwachtingen, die men in Moskou koestert van deze wijsdsche plannen, terwille waarvan men geen lust gevoelt zich bij voorbaat te binden aan een op te zetten systeem, dat niet strookt met het bestaande Russische (planeconomie, staatshandelsmonopolie, afgezonderd geld- en bankwezen) en, naar Moskousche opvatting, de Russische economie zoo blootstellen aan alle gevaren van de, vroeg of laat onafwendbare, „crisis van het kapitalisme” waartegen de Sowjet-Unie zich, dank zij haar gesloten plansysteem, gevrijwaard acht.

Achter deze opvatting staat vermoedelijk niet alleen, zooals men allereerst geneigd zal zijn te veronderstellen, de typisch communistische ideologie, doch ook de overtuiging — gegrond op historische ervaring uit het tsaristische tijdperk —, dat Rusland in zijn financieele, monetaire en economische bindingen met het kapitalistische buitenland niet voorzichtig genoeg kan zijn uit hoofde van de daaruit onvermijdelijk voortvloeiende afhankelijkheid, met alle daaraan vastzittende, ongewenschte politieke gevolgen.

Om zich hiervan rekenschap te geven, behoeft men niet verder terug te gaan dan vijftig tot zestig jaar, d.i. den tijd van het zgn. systeem-Witte, het systeem, dat bestemd was — en er ook werkelijk in geslaagd is — Rusland zijn eigen plaats te doen innemen in de moderne kapitalistische wereld. Het was een experiment, niet minder grootsch en diep-ingrijpend misschien dan dat van Peter den Groote tweehonderd jaar tevoren, of van Lenin-Stalin dertig jaar later. Maar het is, helaas, uitgelopen op twee oorlogen en twee revoluties, die het Russische volk aan den rand van den afgrond hebben gebracht.

¹⁾ O.a. een studie van I. Trachtenberg: „De overgang van de kapitalistische landen van oorlogs- tot vredeseconomie” (uitg. Instituut voor Wereldeconomie en Wereldpolitiek, Moskou 1946).

Het „systeem-Witte”.

Rusland vijftig jaar geleden... Schrijver dezes heeft dit Rusland leeren kennen, toen hij er, op den drempel van de nieuwe eeuw, zijn debuut maakte als jong geëmployeerde van het „Crédit Lyonnais” te Moskou, één der drie kantoren, die dit groote Fransche instituut omstreeks 1890 in Rusland had geopend, in verband met de totstandkoming van de eerste groote Fransche leening (1888) en de spoedig daarop gevolgde Fransch-Russische alliantie (1891). Gelijk daarmede begon een omvangrijke, in de honderden millioenen roebels loopende, investering van Fransch-Belgisch kapitaal in de snel opkomende Zuid-Russische zware industrie, waarbij zich een grootscheepsche spoorwegaanleg aansloot (o.a. 1891—1902 Transsiberische spoorweg). Reeds in 1888 was het bestaande particuliere spoorwegnet genaast; voortaan zouden er slechts staatspoorwegen zijn en Witte werd minister van Verkeerswegen, in 1892 minister van Financiën, in 1903 minister-president. Onder zijn leiding zouden niet alleen de spoorwegen, maar ook alle overige belangrijke bedrijfstakken, en in de eerste plaats de industrie, door den Staat gecontroleerd en in dienst van een nationale economisch systeem worden gesteld, dat, geïnspireerd door de denkbeelden van Friedrich List en Bismarck's toepolitiek, niettemin een eigen Russisch karakter droeg door de bewuste en opzettelijke inschakeling van den buitenlander, zijn initiatief, zijn technische hulp en zijn kapitaal. In sommige opzichten zou men in Witte's systeem zelfs een voorlooper kunnen zien van het bolsjewistische, ware het niet, dat hij juist de basis zocht te scheppen voor een kapitalistische ontwikkeling, die het communisme principieel afwijst.

In 1897 werd de gouden standaard ingevoerd: een monetaire hervorming van ontzaglijke beteekenis, die ongetwijfeld veel heeft bijgedragen tot vestiging van Ruslands staatscrediet, maar tevens de geheele Russische economie via de eischen der betalingsbalans in een dwangpositie bracht, die vele bevoegde oordeelaars als ondraaglijk beschouwden voor zulk een achterlijk en over het algemeen armoedig land²⁾.

Deze vier pijlers: buitenlandsch kapitaal, beschermde industrialisatie, spoorwegaanleg en de gouden standaard, droegen het „systeem”, dat tot den wereldoorlog Ruslands financieele en handelspolitiek, ja zelfs zijn buitenlandsche politiek beheerschte en het, zooals gezegd, innig met de kapitalistische wereld heeft verbonden. Maar — tot welken prijs?

Wysnegradsky, Witte's voorganger als minister van Financiën, was in 1887 begonnen met de voorbereiding tot het „systeem”, door forceering van den agrarischen export ter vorming van een goudvoorraad. „Zelf zullen wij niet eten, maar wij moeten exporteeren” — aldus zijn gevleugeld woord. En inderdaad volgden de hongersnooden elkaar nu met korte tusschenpozen op. Door „uit-hamering” der belastingen (zooals de technische term luidde) werden de boeren vaak gedwongen, hun schamele voorraden te realiseeren. Uit deze afschuwelijke armoede van het platteland groeide het landlooze proletariaat, dat zijn weg vond naar de opkomende grootindustrie... en naar de sociale revolutie. Haar eerste uitharsting na den Japanschen oorlog — een rechtstreeksch uitvloeisel van Witte's politiek — heeft dit gevaar onthuld, dat door de imposante façade van het systeem voor het oog verborgen was gebleven. Niet Witte, die in 1906 van het tooneel verdween, doch Stolypin, „de sterke man” der reactie, was het, die nog heeft gepoogd dat gevaar te bezweren door een algemeene landverkaveling, die beoogde een krachtigen,

²⁾ Witte verhaalt in zijn mémoires, dat in Rusland zelf alle deskundigen en officieele instanties, tot de allerhoogste toe, tegen zijn monetaire plannen waren. Er was maar één kracht, die hij voor zich wist te winnen, maar deze, zoo schrijft hij, „...was sterker dan alle andere, n.l. het vertrouwen van den Keizer, en zoo heeft Rusland de invoering van den gouden standaard uitsluitend te danken aan Nikolaas II” (*Vospominania*, deel I, blz. 85).

economisch verzekerden boerenstand naar het voorbeeld der kapitalistische landen te scheppen. Maar het was te laat. Nog vóórdat deze breed opgezette hervorming geheel kon worden doorgevoerd, brak de wereldoorlog uit, waarin het Russische keizerrijk, zich sterk wanend met, maar te zeer afhankelijk van, en onvoldoende gesteund door zijn kapitalistische bondgenooten, op smadelijke wijze ten val kwam. Vandaar de verbetering, waarmede het nieuwe revolutionaire régime den strijd aanbod met het kapitalisme, dat, naar het heette, met de autocratie, het land in den oorlog had gedreven; de buitenlandsche schulden annuleerde, die dat verfoeide régime was aangegaan; en zich voornam, voortaan tot elken prijs op eigen beenen te staan.

Fransch politiek kapitaal.

Zoo was het buitenlandsche kapitaal — althans een belangrijk deel daarvan — inderdaad noodlottig geworden voor den vreedzamen opbouw van een gezond en sterk modern Rusland. Had het niet anders gekund? Ongewijfeld — indien de tsaristische Regeering een evenwichtiger en minder ambitieuze economische politiek had gevoerd, en indien de grootste geldgevers, de Fransche, daaraan niet hun eigen politieke doeleinden hadden vastgekoppeld.

Niet zonder reden werd keizer Alexander III bij zijn bezoek aan Parijs in 1893 begroet (in plaats van „Vive l'Empereur!”) met den geestigen kreet, „Vive l'Emprunt!”). Het met een reeks van leeningen en industrieele investeringen bezegelde bondgenootschap moest Russischen steun verzekeren aan de Fransche buitenlandsche politiek — eerst tegen Engeland, later tegen Duitschland. Aanleg van strategische (en van op agrarischen export gerichte) spoorwegen, versterking van het oorlogspotentieel, uitbreiding der bewapeningsindustrie, een Engeland verontvuldigende expansiepolitiek, in Midden- en Oost-Azië waren de Russische contraprestaties in Witte's tijd. Na de Mantsjoerische débâcle wist hij nog — om den gouden standaard te redden, maar ook om leger en vloot nieuw op te bouwen — een leening van bijna een miljard roebel los te krijgen, met het oog op Duitschlands dreigende houding tegenover Frankrijk (Marokko). Verwickelingen inzake den Bagdad-spoorweg en de Balkanlanden verhoogden de internationale spanning, waarin Rusland door zijn financieel-politieke bondgenootschappen (nu ook met Engeland) werd betrokken.

Het meest frappante en origineele voorbeeld van „political finance” leverde echter het Mantjoerische avontuur, zooals gezegd een direct gevolg van Witte's grootsche, door de Fransche millioenen gestimuleerde plannen. Hier werd een stukje Russisch imperialisme rechtstreeks met Fransch kapitaal gefinancierd.

Met Fransche deelneming n.l. werd in 1896 de Russisch-Chineesche (later Russisch-Aziatische) Bank opgericht, die de door Witte van Li-Hung-Tsjang verworven concessie voor den Oost-Chineeschen spoorweg uit te voeren kreeg en, met een uitgebreid filiaalnet binnen en buiten de Russische grenzen, het financieele instrument werd van de Russische expansie over heel Azië³⁾.

Het merkwaardige van deze, bij uitstek politiek gerichte bank was, dat tal van buitenlanders (met uitzondering alleen van Engelschen!) er, zelfs in leidende functies, aan verbonden waren — waaronder ettelijke Nederlanders. Ook schrijver dezes heeft, in de kritieke jaren vóór, tijdens en na den oorlog met Japan, in dienst van genoemde bank

³⁾ Behalve door een, in den raad van commissarissen vertegenwoordigde, Fransche bankgroep werd in het kapitaal dezer bank officieel deelgenomen door de Chineesche Regeering als „commanditair” met een aanzienlijk bedrag in Chineesche munt, terwijl het Russische ministerie van Financien contrôle uitoefende door den directeur der Kredietkanselarij Wysnegradsky (een zoon van den vroegeren minister) en Witte's agent te Peking, Pokotiloff. Voorzitter van den raad van commissarissen was vorst Oechtomsky, een persoonlijk vriend van den Tsaar, bekend door zijn geschriften over Ruslands roeping in Azië. De Bank droeg een zeer internationaal karakter en werkte vrijwel geheel met buitenlandsch kapitaal.

een interessante ervaring kunnen opdoen van de Russische activiteit in Azië, waarbij hem echter steeds weer is opgevallen, hoe zwak deze eigenlijk *economisch* gefundeerd was, en hoe avontuurlijk vaak van aard. Witte zelf heeft daarvan getuigd in zijn mémoires en in een nota aan den Tsaar, die na de revolutie zijn gepubliceerd. Dit alles was een natuurlijk gevolg van de nog zoo primitieve ontwikkeling van Aziatisch-Rusland in dien tijd; een ontwikkeling, die eigenlijk eerst beginnen kon met de voltooiing van den Trans-Siberischen spoorweg en later, wat Centraal-Azië betreft, van de magistrale Orenburg-Tasjkent.

Na den Japanschen oorlog is de kolonisatie van Aziatisch-Rusland krachtig aangevat, maar alles, wat er onder het tsarisme in drie eeuwen is verricht, verzinkt in het niet bij de geweldige vorderingen, die de stelselmatige exploratie en exploitatie van deze onmetelijke gebieden onder het Sowjet-régime hebben gemaakt. Wat vijftig jaar geleden grootendeels nog maar *vermoede* natuurlijke rijkdommen waren, zijn thans brandpunten geworden van een indrukwekkende industrieele ontwikkeling, die ook de belangrijke Zuid-Russische — het product van Witte's systeem — geheel in de schaduw stellen, en dit resultaat is bereikt, niet geheel zonder buitenlandsche financieele en technische hulp, maar wel zonder een centime Fransch of ander buitenlandsch beleggingskapitaal.

De loopende schulden aan het buitenland, door de Sowjets in de jaren van opbouw aangegaan, waren bij het uitbreken van den tweeden wereldoorlog vrijwel geheel afbetaald. Deze schulden beliepen echter maximaal niet meer dan een fractie van het totale kapitaal, dat in de eerste drie vijfjarenplannen is geïnvesteerd door de eigen inspanning, ja de waarlijk heroische offers van het Russische volk — een kapitaal, dat in de tientallen van millarden goudroebels loopt en verre het totaal overtreft van alle buitenlandsche kapitalen, die te eeniger tijd in Rusland zijn belegd⁴⁾.

Hiermede is m.i. ruimschoots bewezen, dat Sowjet-Rusland zeer wel in staat zou zijn geweest, de „geannuleerde” tsaristische leeningen (behoudens de oorlogsschulden, waartegenover een contravordering van schadevergoeding voor de geallieerde interventie stond) en de „genationaliseerde” buitenlandsche particuliere kapitalen en eigendommen te compenseeren, bijv. door converteering in een nieuwe groote leening op langen termijn — waartoe de Russen stellig bereid zouden zijn gevonden — indien de crediteurlanden in 1922 zoo verstandig waren geweest, in Genua en Den Haag de erkenning van deze verplichtingen te vergemakkelijken door de toezegging van reconstructie-credieten, die de Russen voor eenige gespecificeerde objecten verlangden, ter hoogte van 3½ miljard goudroebels — een bedrag, dat ons in deze tijden van „astronomische” getallen zeker niet overdreven aandoet. (Het totaal der voor-oorlogssche leeningen beliep circa 4½ miljard, dat der particuliere vorderingen is, bij mijn weten, nooit officieel vastgesteld, maar zal de 5 à 6 miljard goudroebels stellig niet hebben overschreden).

Het op zichzelf redelijke Russische argument, dat erkenning van zoo omvangrijke verplichtingen door een bankroet land van geen waarde kon zijn, en dat het in het eigen belang der crediteuren lag, hun tijdelijk insolventen debiteur weer op de been te helpen, maakte op de crediteurlanden — aangevoerd door Frankrijk en België — geen indruk. De Franschen stonden bovendien op de integrale erkenning van *alle*, ook de oorlogsschulden; de Belgen en ook de Engelschen verlangden teruggave en voortgezet recht van exploitatie hunner industrieele ondernemingen en concessies (metallurgie, mijnen, petroleum). Maar waar het eigenlijk op aankwam, was, dat men geen vertrouwen koesterde in den debiteur, en uit politieke overwegingen hoopte, het régime in zijn financieele moeilijkheden te zien ondergaan. En Frankrijk, de grootste en meest poli-

⁴⁾ Daar ik op het oogenblik niet over de nauwkeurige cijfers beschik, moet ik mij tot deze globale aanduidingen bepalen.

tieke van alle crediteuren, wilde van geen compromis hooren: zooals het voor en tijdens den oorlog uit politieke berekening den tsaristischen bondgenoot met zijn milliar-den had gesteund, zoo eischte het nu het volle pond terug van de onderteekenaars van Brest-Litowsk. Naar men weet, zijn deze conferenties zoodoende op niets uitgelopen.

De Nederlandsche houders van Russische fondsen zijn helaas de dupe geworden van Frankrijks politieke spel, waarvan noch onze Regeering, noch onze emittenten van de Russische leeningen zich hebben kunnen of durven distanciereren. Of zij het ooit ernstig overwogen of gepro-beerd hebben, mag trouwens worden betwijfeld.

Dollar-diplomatie.

Men spreekt tegenwoordig veel van „dollar-diplomatie”. Het begrip is niet nieuw: het bestond al tusschen de twee wereldoorlogen, maar had toen nog geen ideologischen inhoud. Hoogstens beoogden Washington en Wallstreet er mede, de Amerikaansche economische en politieke suprematie over het zgn. Westelijke halfrond, dus in de eerste plaats Centraal- en Zuid-Amerika, te verzekeren, zoo noodig een enkele maal ondersteund door de landing van een afdeeling mariniers. Nieuw zijn alleen de ideologische voorwaarden der uit te leenen dollars, t.w. democratie naar Amerikaansch model; geen staatsocialisme of iets wat er op lijkt (dus „totalitarisme” van elke soort); vrijheid van beweging voor (Amerikaansche) goederen en kapitalen. Nieuw is voorts, dat de dollar in de financieele diplomatie het rijk vrijwel voor zich alleen heeft gekregen, terwijl het tusschen de wereldoorlogen dit rijk nog met pond en franc moest deelen (om van den eveneens geëclip-seerden gulden te zwijgen).

Voor Moskou zijn deze ideologische voorwaarden uiter-aard onaanvaardbaar: er worden een politieke animositeit en een economische heerschzucht achter gevoeld, die een hartelijke samenwerking bij voorbaat zouden uitsluiten. Wat Moskou wel zou willen, maar waarvoor de Amerikanen waarschijnlijk heel weinig voelen, zijn groote reconstructie-leeningen of credieten *zonder* politieke voorwaarden. Wanneer men bedenkt, aan welke straffe economische voor-waarden zelfs het bevriende Engeland zich heeft moeten onderwerpen, begrijpt men, dat van een leening zonder bijzondere voorwaarden aan het gewantrouwde Rusland geen sprake zal kunnen zijn.

Welke andere voorwaarden dan politieke en ideologische zouden de Vereenigde Staten kunnen stellen, die voor Moskou wel aannemelijk zijn? De vraag is van beteekenis, sinds Stalin kort geleden aan een Amerikaanschen persman ronduit heeft verklaard „interested” te zijn in een Amerikaansche leening en, zooals wij in een vorig artikel zagen⁵⁾; het uitblijven van zulk een leening aanleiding zou kunnen zijn tot een volslagen autarkische afzondering van de Sowjet-Unie met haar geheele Oost-Europeesche machts-sfeer, tot onafzienbare schade voor het door Washington zoo gewenschte herstel van den wereldhandel, en vooral van den handel in Europa, die er geheel door zou worden ontwricht. Het is wel te begrijpen, dat Washington zijn machtig financieel wapen wenscht te gebruiken om een bepaalden druk uit te oefenen op Moskou, maar te hopen, dat dit op wat minder provocatieve wijze geschiedt dan met het wapen der atoomenergie, en ook meer constructief dan 25 jaar geleden de Europeesche crediteurlanden te Genua en Den Haag hebben geopereerd.

Er bestaat eenige aanleiding, aan dit laatste te herinne-ren, omdat, alvorens over een nieuwe Amerikaansche leening aan de Sowjets kan worden gesproken, een regeling zal dienen te worden getroffen van de nog uitstaande Amerikaansche vorderingen op Rusland, waaronder zelfs één, dateerende van den eersten wereldoorlog, t.w. een aan de Kerensky-Regeering verstrekt oorlogscrediet van 150

miljoen dollars. Een uiteenzetting van deze kwestie, waar-aan de Amerikaansche Regeering, ondanks het betrekkelijk geringe bedrag, nog altijd groote principiële beteekenis hecht (erkenning van deze vordering was één der voor-waarden van de hervatting der diplomatieke betrekkingen in 1934) is te vinden bij Davies⁶⁾.

Van meer practische beteekenis echter is de „lend-lease”-vordering van 10,8 milliard dollars, om welke Washington de Sowjet Regeering reeds meermalen heeft gemaand.

Zooals men weet, is een dergelijke vordering op Engeland van ongeveer 17 milliard dollars netto (Dominions en Britsch-Indië niet inbegrepen) kwijtgescholden, echter met een duidelijke wenk aan sterlingcrediteuren van alle landen, dat ook zij hun in en door den oorlog ontstane vorderingen gedeeltelijk schrappen en het restant fundeeren op langen termijn. Bovendien heeft Engeland zich moeten verplichten, zijn „sterlingclub” te ontbinden en zijn heele Empire open te stellen voor het vrije geld- en goederenverkeer.

Zullen soortgelijke voorstellen ook aan Moskou worden gedaan als prealabele voorwaarde voor kwijtschelding van oude oorlogs- en „lend-lease”-schulden? Dit zou een bres schieten in het gesloten handels- en geldsysteem der Sow-jets en daarom voor deze wel nauwelijks aannemelijk zijn; maar het zou ook weinig practisch effect sorteeren, omdat zulk een vrij verkeer geen zin zou hebben met een land zonder particulier handels- en bankapparaat. Om dezelfde reden zouden afspraken omtrent douanetarieven, handels-belemmeringen e.d. weinig doel hebben; immers, de Sow-jetstaat als eenig importeur en exporteur bepaalt zijn eigen vraag en aanbod, koopt en verkoopt waar hij wil, en is ook aan geen prijspeil gebonden, omdat hij dit zelf vast-stelt, en ook den roebelkoers naar eigen inzicht reguleert. Vandaar ongetwijfeld, dat Moskou, afgezien van andere, hierboven reeds aangeduide overwegingen, weinig lust zal gevoelen om toe te treden tot de door Washington gewenschte Internationale Handelsorganisatie. Toch lijkt mij een compromis in deze niet zoo onmogelijk, daar Moskou al-licht bereid zal zijn zich vast te leggen op een nader over-een te komen import-exportplan, waarin alle tot de I.T.O. behoorende landen hun deel zouden kunnen hebben — ongeveer naar het model van het Zweedsch-Russische handelsverdrag — waarmede feitelijk alle overige verbintenis-sen van het I.T.O.-plan overbodig zouden worden.

Daarbij houde men in gedachten, dat de Amerikaansche exportindustrie minstens evenveel belang heeft bij het open blijven en in koopkracht groeien van de Russische (en eventueel Oost-Europeesche) markt, als de Russische economie bij de beschikbaarmaking van een ruim dollar-fonds ter financiering van haar importbehoeften, terwijl anderzijds de Sowjet-Unie over een verscheidenheid van producten en grondstoffen beschikt, die vrijwel overal ter wereld noodig zijn en welker export zij naar eigen in-zicht kan regelen. Een door haar eigen goudmijnen ge-voede, vermoedelijk tamelijk krachtige goudvoorraad verhoogt nog de credietwaardigheid van dezen candidaat-debiteur. Het is natuurlijk waar; dat voorloopig de Sowjet-Unie de eigen productie aan grondstoffen etc. zelf hard noodig heeft; dit is dan ook juist de reden, waarom zij zoo om credieten verlegen is en dit ook ronduit toegeeft. In dit opzicht is de toestand eigenlijk geheel dezelfde als in 1922 te Genua en Den Haag; maar wanneer de Amerikanen hun „almighty dollars” op de juiste wijze weten te han-teeren, kunnen zij de financiering der Russische behoeften in belangrijke mate controleeren, althans deze leiden langs de voor de wereldeconomie meest gewenschte kanalen.

Tot zoodanige kanalen kunnen zich ook het Internatio-nale Monetaire Fonds en de Internationale Herstelbank ontwikkelen. Of deze instellingen zooveel practisch nut zullen stichten als sommigen ervan verwachten, moge in het midden blijven: in elk geval krijgt men niet den indruk, dat zij voor debiteurlanden de gevaren voor politieke in-

⁵⁾ Zie „E.-S.B.” van 19 Februari 1947.

⁶⁾ „Mission to Moscow”, Pocketbook Edition, blz. 303 e.v.

menging opleveren, die men in Moskou het meest vreest volgens de ervaring, onder het tsarisme opgedaan met het particuliere financierings- en met het politieke bondgenootskapitaal.

Bepaald weldadig, ook voor de Sowjeteconomie, zou m.i. een internationale binding en koersbepaling van den roebel kunnen zijn. Ik kan op deze technische kwestie hier niet nader ingaan, maar wie zich ook maar eenigszins in Russische economische problemen of zelfs alleen maar in Russische statistieken heeft verdiept, zal beamen, dat „de roebel” op zich zelf een van de meest hopeloze puzzles is, waarmede het régime te kampen heeft.

Beperking van den Russischen scheepsbouw en van Russische scheepsaankopen in het buitenland, zoowel voor de handels- als voor de oorlogsvloot, lijkt mij voorts een waarschijnlijk en niet onredelijk Amerikaans desideratum. Immers, niets verontrust de Angelsaksers — Amerikanen niet minder dan Engelsen — zoozeer als de aan Moskou toegeschreven ambitie om niet alleen te land en in de lucht, doch ook ter zee een wereldmacht „second to none” te worden. Kort voor den oorlog heeft de Sowjet-Unie in Amerika een bouworder willen plaatsen voor een „super-dreadnought” — die zij bereid was met \$60 à \$100 miljoen „cash” te betalen — en tevens technische hulp willen verkrijgen voor den bouw van nog zoo'n zeemonster in Rusland. Stalin was verbaasd en teleurgesteld, dat de Amerikanen niet aan zulk een voordeelige business hebben gewild⁷⁾. En na den oorlog is uit Moskou verklaard, dat de Sowjet-Unie van plan was een handelsvloot te bouwen, die Rusland onafhankelijk zou maken van de niet-Russische koopvaardij. Uiteraard zou dit ook een daaraan evenredige oorlogsvloot noodig maken. Een duidelijke afbakening tusschen land- en zeemacht ware wellicht een goed begin van politieke, maar ook van economische samenwerking tusschen de dominerende continentale mogendheid en de zeevarende Europeesche en overzeesche naties.

En tenslotte is er dan nog het groote Deutsche probleem, met alle daarmee samenhangende complicaties, die evenzoo vele mogelijkheden bieden voor een compromis tusschen Moskou en Washington, als waarborg voor de vreedzame en constructieve bedoeling van de wederzijdsche „dollar-diplomatie”.

Over het Deutsche aspect van de Russische kwestie meer in een volgend artikel.

J. H. COHEN STUART.

⁷⁾ Davies, „Mission to Moscow”, blz. 301 e.v.

INDRUKKEN UIT AMERIKA.

1. Voeding en prijzen.

De nog altijd ietwat hongerige Nederlander, die te New York aankomt, wordt onmiddellijk getroffen door den overvloed, de voortreffelijke kwaliteit en de betrekkelijke goedkoopte van het Amerikaansche voedsel. Een kop koffie kost in de gewone gelegenheden langs den weg en langs de straat, nergens meer dan 10 dollarcent (= 26,5 Nederlandsche cent); men kan er twee koppen Nederlandsche koffie uit maken en houdt dan nog iets goeds over. Een „Hamburger”, d.i. een broodje met circa 100 gram gehakte biefstuk, kost 25 tot 35 dollarcent. Een voortreffelijke warme maaltijd met voor- en nagerecht kan men zich aan de bar, in de „self service”-restaurants, of in populaire gelegenheden, te kust en te keur verschaffen voor omstreeks 1 dollar of minder. Het kost geen moeite om voor lunch of diner het drie- of zesvoudige kwijt te raken; een dag volledig pension in een hotel, waar gij uw zakenvrienden behoorlijk kunt ontvangen, kost 10 tot 15 \$; gij leeft dan volgens hetgeen men in Amerika noemt het „American Plan”, in tegenstelling tot het „European Plan”, waarbij kamerhuur en elke maaltijd afzonderlijk

wordt berekend — alsof het pension — en met name het nog veel doelmatiger demipension-tarief in Europa en met name in Frankrijk, Spanje en Zwitserland niet reeds lang bekend was.

Maar dit zijn allemaal bijzaken. De hoofdzaak is, dat in de Vereenigde Staten de volksvoeding beter en goedkoper is dan in Nederland. Wanneer gij de aardigste Baedeker raadpleegt, die ik ken — ik bedoel „New York” van Paul Morand — dan zult gij daarin dezelfde opmerking vinden over de vergelijking van de Amerikaansche met de Fransche voeding in de jaren 1925—'29¹⁾. En gij herinnert U uit uw jeugd, dat, toen de Amerikaansche „corned beef” voor een goedkope en ordinaire broodbelegging gold — die door de Nederlandsche slagers en kruideniers ongaarne werd verkocht — de kwaliteit beter was en de prijs lager dan die van menige Nederlandsche worst.

De Amerikaansche patentbloem kon vlot concurreeren tegen de Nederlandsche; verpakte havermout en maizena verscheen reeds tientallen jaren geleden op de Nederlandsche markt; fruit uit Californië werd als kwaliteitsartikel tegen relatief hooge prijzen verkocht.

Dit evenwel waren allemaal artikelen, van welke men kon betoogen, dat de Amerikaansche productie boven de Nederlandsche zekere voordeelen bezat, welke wij nimmer zouden kunnen inhalen.

Thans evenwel ziet het er naar uit, dat de Amerikaansche voedselproductie en -verkoop vrijwel over de geheele linie goedkoper is dan de Nederlandsche, zelfs in die branches van den tuinbouw, waarin wij de factoren van bodem en klimaat ten gunste van Nederland achten.

Op Curaçao-bijv. is de prijs van eerste kwaliteit Nederlandsche doperwtten, snij- en spercieboonen in blik 78, 50 en 26 pCt. hooger dan de Amerikaansche; het verschil in vracht ten nadeele van Nederland is slechts 2 à 3 pCt. Hier liggen voor de Nederlandsche welvaart hoogst ernstige problemen. De technisch-organisatorische voor-sprong, welke de Vereenigde Staten zich reeds in het begin van deze eeuw op West-Europa hadden verworven, is door den eersten wereldoorlog vergroot, door den tweeden verveelvoudigd. In en na den eersten oorlog is de efficiency van het Nederlandsche bedrijfsleven een groote stap vooruitgegaan, en daardoor in een zeker verband gebleven met de Amerikaansche; thans is hiervan geen sprake. Gedeeltelijk zijn hierbij objectieve factoren in het spel: de uithoogering en demoralisatie van de bevolking tijdens de bezetting, de plundering en uitmergeling van het productie-apparaat. Maar daarnaast zijn er ook een aantal, welke wij geheel in eigen hand hebben: de geestkracht, voortvarendheid en volharding, waarmee wij zelf aan het werk gaan, en vóór alles de oud-Nederlandsche nuchterheid en zin voor de werkelijkheid. Deze laatste kan ons met name doen zien, dat, wanneer wij er niet in zouden slagen den achterstand in vergelijking met Amerika in enkele jaren aanzienlijk te verkleinen, Nederland opnieuw een duf land zal worden, zooals het in de achttiende en in driekwart van de negentiende eeuw is geweest. Wie naar Engeland of Frankrijk kijkt en dan met zelfvoldaanheid constateert, dat wij nog niet zoo'n slecht figuur slaan, stelt zijn doel te laag. Wij moeten kijken naar het land met de hoogste productiviteit en ons tot taak stellen, dit te evenaren of te overtreffen.

De voeding eischt rondweg de helft van het inkomen voor de groote meerderheid der Nederlandsche bevolking. Er is o.i. alle reden om voor de voornaamste voedingsmiddelen een uitvoerig vergelijkend onderzoek in te stellen naar de samenstelling van den verkoopprijs voor den verbruiker, hier en in de Vereenigde Staten. Het grondmateriaal hiervoor is in beide landen in groote trekken beschikbaar of gemakkelijk bijeen te brengen. En het belang ligt niet alleen in den Nederlandschen export, maar misschien nog meer in de volksvoeding. Met een diëet van 2.300

¹⁾ Flammarion 1930, blz. 51.

calorieën (Plan 1947) voor intellectuelen en arbeiders, is het onmogelijk de efficiency in korten tijd op een behoorlijk niveau te brengen.

In Cambridge had ik de gelegenheid laatstgenoemd vraagstuk te bespreken met Dr David B. Dill, hoogleraar in de physiologie van den arbeid aan de „Harvard Graduate School of Business Administration”. Hij deelde geheel mijn meening, dat bij geringe voeding psychologische prikkels tijdelijk in staat zijn de productiviteit te stimuleeren, maar dat deze op den duur steeds weer zakt naar een niveau, dat correspondeert met de voeding. Dill vestigde mijn aandacht op een artikel van Kraut en Müller van het „Kaiser Wilhelm Institut für Arbeitsphysiologie” in Dortmund, dat door zijn bemiddeling is geplaatst in één der laatste nummers van „Science”²⁾. Dit artikel geeft een groot aantal ervaringen op dit gebied uit het Deutsche bedrijfsleven tijdens de oorlogsjaren. Bijzonder sprekend zijn de resultaten ten aanzien van de mijnwerkers in het Ruhrgebied, samengevat in een grafiek, welke wij hieronder afdrukken.

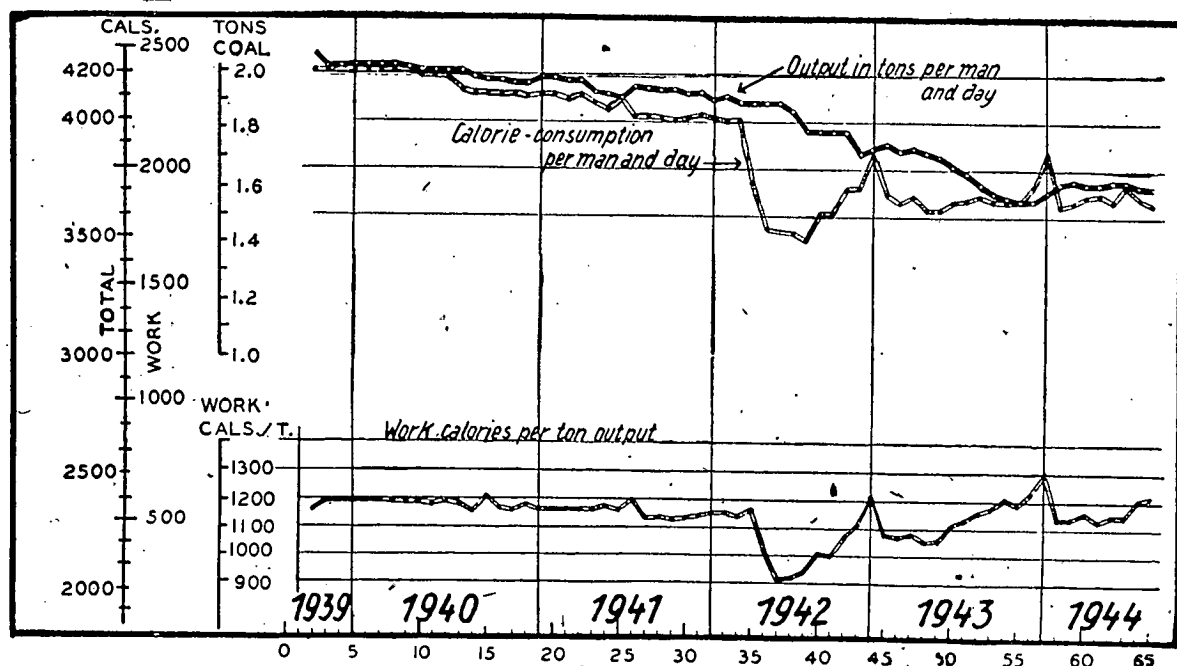
Maar de logica van biefstuk, ham en eieren is nog aanzienlijk krachtiger dan die van het armoedige dieët, waarover Heine schreef.

Dat de huishuren in alle Amerikaansche steden en vooral in New-York fantastisch hoog zijn in vergelijking met de Nederlandsche, is te bekend om er lang bij stil te staan. Maar de prijzen van kleding zijn de laatste maanden sterk gedaald en liggen nu globaal gesproken op dezelfde hoogte als bij ons; sommige artikelen zijn duurder, andere goedkoper. Hier en daar ziet men nog het „Sorry, no stockings”, maar het is aannemelijk, dat dit weldra geheel zal verdwijnen. Prima Amerikaansche cigaretten koopt men overal voor 17 tot 19 dollarcent (= 45 à 50 Ned. cent).

De spoorwegen kennen geen klassen en geen noemenswaardige reductie op retours. Maar het tarief voor „coaches”, welke een gerief bieden, dat men op één lijn kan stellen met de moderne tweede klas-rijtuigen der N.S., bedraagt, buiten de 15 pCt. Federal Tax, rond 3,6 Nederlandsche ct./km, dus minder dan het Nederlandsche tweede klasse

Voeding en arbeidsprestatie van de mijnwerkers in het Ruhrgebied tijdens den oorlog.

FIG. 1.

De schrijvers komen op grond van hun onderzoekingen tot het resultaat, dat 1.600—1.800 cal./dag noodzakelijk zijn voor de instandhouding van het lichaam en dat, binnen zekere grenzen, de gepresteerde arbeid nagenoeg evenredig is met het aantal „work calories” boven dit minimum. De schaal der werkcalorieën (fig. 1 links) is dus telkens 1.800 cal. lager dan die der totale calorieën; het aantal vereischte werkcalorieën is 1.200 per ton. De geleidelijke verlaging der rantsoenen van 4.200 tot 4.000 en de plotselinge verlaging in April 1942 tot 3.500; later verhoogd tot 3.600 à 3.700 cal., leidt aanvankelijk niet tot een daling der productie; met toespraken en alle mogelijke andere propagandamiddelen hebben de nazi's getracht de productiviteit op peil te houden. Maar op den duur, d.w.z. na eenige maanden, ziet men, dat de opbrengstlijn wederom gaat samenvallen met die der calorieën; het aantal werkcalorieën per ton geproduceerde steenkool rendeert weer naar de 1.200. De nu 100 jaar oude wijsheid van Heine bleek nog altijd juist:

„Im hungrigen Magen Eingang finden
Nur Suppenlogik mit Knädelgründen”.

²⁾ „Calorie intake and industrial output”, 29 November 1946, blz. 495/97.

retourtarief ad 3,75 ct., maar meer dan het overeenkomstige derde klasse tarief ad 2,5 ct.

De New-Yorksche Subway kost nog altijd 'n nickel (= 5 dollarcent = 13,1 Ned. ct.). Men kan er onbeperkt lang voor rijden binnen het geheele gebied, dat door de Subway wordt bediend, van The Bronx tot Coney Island, een oppervlak van 40 bij 20 km. Een kilometrisch of zónetarief heeft men, ter wille van den eenvoud der automatische betaling, nimmer gewild. De Subway is evenwel, niet ongelijk aan haar Europeesche zusters, sinds jaren in handen van den „receiver”. Haar president acht uitbreiding en vernieuwing dringend noodzakelijk in verband met de toeneming van het verkeer. Maar waar de honderdtallen miljoenen te halen, zolang het bedrijf niet rendert? Een verdubbeling van het tarief tot een dime (= 10 dollarcent) acht men de eenige oplossing. Aldus de consequentie van een zeer eenvoudige, maar tegelijk zeer stroeve tariefpolitiek.

Prof. Dr Ir J. GOUDRIAAN.

HET GROENTEN- EN FRUITVERBRUIK IN NEDERLAND, VERGELEKEN MET DAT IN ENKELE ANDERE LANDEN.

Een door het „U.S. Department of Agriculture” in December 1944 gepubliceerd rapport over de voedselvoorziening in de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië en Canada vóór en gedurende den oorlog¹⁾, bevat dusdanig belangwekkende cijfers over het groenten- en fruitverbruik in die landen, dat het mij een welkome gelegenheid is, de betreffende cijfers naast die, welke voor ons land gelden, te plaatsen en in een onderlinge vergelijking der gegevens te bespreken.

Ik zou mij daarbij voornamelijk willen beperken tot de cijfers, die betrekking hebben op de voorziening met groenten en fruit in de periode 1934/1939, en die, geldend voor de jaren 1943 en 1944, met uitzondering van een enkel product, achterwege laten, omdat dan de vergelijking als gevolg van het ontbreken van voldoende statistisch materiaal moeilijk wordt.

Hoewel niet uitdrukkelijk vermeld, meen ik toch uit de publicatie te mogen opmaken, dat met de productie in particuliere tuinen rekening is gehouden. Ter vergelijking met de Nederlandsche cijfers zijn daarom ook de cijfers betreffende de geschatte productie in particuliere tuinen in ons land in de verbruikscijfers opgenomen.

De consumptie van groenten.

De consumptie van groenten, uitgedrukt in kg per hoofd van de bevolking, was in de vooroorlogse jaren als volgt:

Producten	Nederland 1934/'39.			Vereenigde Staten 1935/'39	Canada 1935/'39	Groot-Brittannië 1934/'38
	voor den handel	in part. tuinen	totaal			
Tomaten (versch en verwerkt)	2,02	0,01	2,03	22,22	14,51	5,40
Bladgroenten	27,47	10,45	37,92	22,82	7,03	25,26
Wortelgroenten	9,90	3,32	13,22	4,85	6,94	5,31
Peulgewassen	6,96	1,65	8,61	6,71	2,77	4,08
Andere groenten ²⁾	4,12	1,19	5,31	37,83	13,43	20,05
Verwerkte groenten ³⁾	—	—	—	—	—	—
a. Ingeblikt	—	—	—	8,75	2,00	0,45
b. Ingevroren	—	—	—	0,20	—	—
c. Gedroogd	—	—	—	—	—	—
Totaal groenten in versch gewicht ⁴⁾	50,47	16,62	67,09	106,82	50,07	61,51

Vooropgesteld dient te worden, dat vergelijking van statistisch materiaal als het bovenstaande niet zoo heel eenvoudig is. In de eerste plaats zijn de gemiddelden uitgedrukt per hoofd, terwijl uitdrukking per verbruikseenheid juist zou zijn geweest. Overigens, zou deze herleiding de verschillen niet zoo ernstig hebben beïnvloed. Zoo kan, blijkens mij door het C.B.S. verstrekte gegevens, voor het jaar 1942 in Nederland de éénheid van één hoofd gelijk worden gesteld met $\pm 0,78$ verbruikseenheden, terwijl voor Engeland en Wales deze verhouding 1 : 0,79 bedroeg. In de tweede plaats staat niet absoluut vast, of alle gewassen, die in een bepaalden post worden ondergebracht, wel alle tuinbouwgewassen zijn en ten derde is het de vraag, of de groepeeringswijze overal op dezelfde wijze heeft plaatsgehad. Het is daarom aanbevelenswaardig, vooral de totaalposten onder de loupe te nemen en dan

¹⁾ „Food Consumption Levels in the United States, Canada and the United Kingdom, U.S. Department of Agriculture, War Food Administration”

²⁾ Bloemkool, stengelgroenten, vruchtgroenten (augurken en komkommers), specerijkruiden e.d.

³⁾ De voor Nederland geldende cijfers zijn in de gegevens over het versche product verwerkt.

⁴⁾ Dit totaal vermeldt de hoeveelheid groenten in versch gewicht uitgedrukt.

zien we eenige belangrijke verschillen. De consumptie in de Vereenigde Staten ligt op een veel hoger peil dan in de overige drie landen. Opvallend is het enorme verbruik van tomaten in verschen en verwerkten toestand in Amerika. Men zou hieruit de conclusie kunnen trekken, dat het verbruik van een dergelijk product in ons land vatbaar moet zijn voor uitbreiding; het verloop van de consumptie in de jaren 1934/'39 wijst al eenigszins in die richting, doch vooral in de periode 1940—1943 blijkt het verbruik sterk te zijn opgelopen en wel als volgt:

1940: 2,14 kg	1942: 4,36 kg
1941: 2,26 „	1943: 5,16 „

Het spreekt echter vanzelf, dat deze stijging voor een belangrijk deel samenhangt met de bijzondere omstandigheden, zooals de schaarschte aan diverse andere voedingsmiddelen.

In 1943 bedroeg het verbruik van tomaten in de Vereenigde Staten 27,29 kg, in Canada 14,78 kg, in Groot-Brittannië echter slechts 4,06 kg per hoofd. In het algemeen gesproken is de mogelijkheid aanwezig den consument toegankelijk te maken voor dit product, dat t.a.v. zijn bereiding vele variaties biedt, zoodat zeer zeker de kans bestaat, dat het verbruik niet terugvalt op het oude peil, maar integendeel daar blijvend bovenuit komt, wat een factor van groote beteekenis voor de tomatenteelt in ons land zou beteekenen. Temeer, omdat een dergelijke toeneming zeker niet tot vervanging van andere producten behoeft te leiden.

Met betrekking tot het bladgroentenverbruik staan wij er niet zóó slecht voor, evenmin als ten aanzien van de wortel- en peulgewassen. De post „andere groenten” geeft te denken; hiervoor geldt de reeds gemaakte opmerking, dat mogelijk de rangschikking der producten eenigszins afwijkt van de door ons gevolgde, waardoor dan dergelijke verschillen kunnen ontstaan.

De consumptie van fruit.

Wenden we ons thans tot het fruit, waarvan het verbruik in kg per hoofd er als volgt uitzag:

Producten	Nederland 1934/'39			Vereenigde Staten 1935/'39	Canada 1935/'39	Groot-Brittannië 1934/'39
	voor den handel	in part. tuinen	totaal			
Zuidvruchten (versch)	—	—	—	20,73	11,34	12,93
Zuidvruchten jams (als versch berekend)	—	—	—	0,14	0,14	—
Zuidvruchten (verwerkte)	—	—	—	1,04	0,23	1,00
Totaal Zuidvruchten (als versch berekend)	11,33	—	11,33	23,54	11,75	15,38
Andere vruchten incl. meloenen	—	—	—	55,11	18,28	22,18
Jams e.d.	—	—	—	0,86	0,50	1,95
Ingeblikt sap	—	—	—	7,57	12,86	4,63
Ingevroren	—	—	—	0,32	0,90	—
Gedroogd	—	—	—	2,54	3,72	3,63
Totaal vruchten (als versch berekend)	22,09	7,40	29,49	74,57	36,61	42,37
Totaal fruitverbruik	33,42	7,40	40,82	98,01	48,36	57,75

Dat het fruitverbruik in de Vereenigde Staten ver boven dat in de andere genoemde landen uitstijgt, houdt verband met een aantal factoren, waaronder levensgewoonten, het welvaartspeil, het prijspeil van het fruit en vooral ook het klimaat, dat de voortbrenging van een zeer gevarieerd sortiment gedurende langen tijd mogelijk maakt. Landen als Groot-Brittannië en het onze daarentegen, moeten veel fruit, in het bijzonder citrusfruit, importeerden.

Wij zagen in het voorgaande, dat het groentenverbruik in ons land bij dat in de Vereenigde Staten nog verre achterblijft, terwijl ook het peil van dit verbruik in Canada en het Vereenigd Koninkrijk niet hoog kan worden genoemd.

Met betrekking tot het fruitverbruik is de situatie nog ongunstiger; in Zwitserland bijv. bedroeg het fruitverbruik in de periode 1934—1938 73,5 kg per hoofd. In werkelijkheid zal dit quantum wel iets lager zijn geweest, gezien het groote vreemdelingenbezoek; minder dan 60 kg per inwoner zal echter het verbruik wel niet hebben bedragen. De Zwitser drinkt vooral veel appelsap, waarvan de consumptie op 15 liter per jaar en per hoofd wordt getaxeerd, tegenover 0,1—0,2 liter in ons land!

Verbetering van de voeding.

Het groenten- en fruitverbruik vertoont in de laatste tientallen jaren een onmiskenbare stijging. Het verloop van het verbruik in enkele landen moge dit nader illustreren:

Vereenigde Staten:

1913	58	kg groenten	1909/13	40,9	kg fruit
1927/29	67,3	„	„	„	„
1935/39	106,8	„	„	1935/39	98,01 „ „

Groot-Brittannië:

1908/13	27,2	kg groenten	1909/13	43,0	kg fruit
1924/28	35,4	„	„	1925/29	52,6 „ „
1934/38	61,5	„	„	1934/38	57,7 „ „

Het zijn vooral de vorderingen op het gebied der voedingswetenschap geweest, welke hierop hun invloed hebben uitgeoefend.

In dit verband moge worden opgemerkt, dat de stijging van het groenten- en fruitverbruik in de Vereenigde Staten zeker niet is te wijten aan een stijging van het welvaartspeil. Integendeel, het gemiddeld inkomen per hoofd van de bevolking was in 1924/29 niet onbelangrijk lager dan in 1935/39.

De verouderde gedachte, dat groenten en fruit tot de meer luxueuse voedingsmiddelen moeten worden gerekend, heeft moeten wijken voor de wetenschap, dat groenten en fruit voor de voeding onmisbare elementen bevatten, vooral wat betreft mineralen en vitamines. Men spreekt dan ook terecht van „protective foods”. Zoo bevredigt het Canadeesche dieet nog geenszins en heeft het een beslist tekort aan vitamine C.

G. Fraenkel ⁵⁾ merkt op, dat het Britsche volk vóór den oorlog dooreengenomen niet zoozeer leed aan een tekort aan voedsel dan wel aan een verkeerd samengestelde voeding. Hij bepleit een verhoogd verbruik, zoowel van groenten en fruit als van melk.

In 1939 schrijft Henry A. Wallace in het voorwoord van het Jaarboek van het Departement van Landbouw der Vereenigde Staten, dat 50 pCt. der bevolking in dat land nog te weinig groenten en fruit consumeerde.

Sherman ⁶⁾ betoogt, dat het bladgroentenverbruik moet worden opgevoerd tot \pm 65 kg per hoofd, terwijl in een recente publicatie ook Cochrane ⁷⁾ tot de conclusie komt, dat voor het behoud eener goede gezondheid opvoering van het verbruik van melk, bladgroenten, tomaten, zuidvruchten, pit- en steenvruchten, vleesch, visch en gevogelte op korten termijn noodzakelijk is; met betrekking tot het voedingstekort in het algemeen zullen sociale maatregelen ter verbetering noodig zijn; is het tekort echter te wijten aan een te geringe voeding met „protective foods”, dan moet een intensieve voorlichting van het publiek op dit punt verbetering brengen.

Wel zal een dergelijke verandering (en de ontwikkeling

⁵⁾ „Towards a socialist agriculture”, Londen 1946, blz. 42 e.v.

⁶⁾ H. C. Sherman: „Principles of Nutrition and Nutritive Value of Food”, U.S. Dep. of Agriculture. Miscellaneous Publication No. 546.

⁷⁾ W. W. Cochrane: „High-Level Food Consumption in the United States”, U.S. Dep. of Agriculture. Miscellaneous Publication No. 581.

van de voeding in de Vereenigde Staten sinds 1913 wijst dit uit!) leiden tot een verminderd verbruik van zetmeelproducten (granen, aardappelen).

Dat, naast de kennis van de eischen, welke een goede voeding stelt, de levensgewoonten, de beoefening van sporten enz., ook het inkomen van den consument en de prijs der producten een zeer belangrijken invloed uitoefenen, behoeft geen betoog.

Verschillende budgetonderzoekingen hebben dit nader aangetoond. Vooral wanneer wordt gestreefd naar de voortbrenging van een kwaliteitsproduct, alsmede naar een prijspeil, dat den consument in staat stelt, gegeven zijn inkomen, zich van deze producten te voorzien, zal ook in ons land nog een grootte ruimte voor uitbreiding van het verbruik, met als doel een verbetering in de voeding, aanwezig zijn.

In dit verband moet vooral worden gewezen op de belangrijke taak, welke is weggelegd voor de koeltechniek en de verwerkende industrie, welke tot een betere spreiding van het aanbod kunnen en zullen leiden, zoodat ook in die tijden van het jaar, dat de cultuur niet in staat is haar voortbrengselen op de markt aan te voeren, het aanbod van een volwaardig product is gewaarborgd.

Ir J. G. W. IGNATIUS.

DE BETEEKENIS VAN DE SALARIS- EN LOONSVERHOOGINGEN VOOR DE PENSIOENFONDSEN.

De salaris- en loonsverhoogingen, welke sedert de bevrijding alom zijn gegeven, hebben de pensioenfondsen voor ongekende moeilijkheden geplaatst. De aangeslotenen blijven daarvan in de practijk in het algemeen weinig begrip te hebben. Doch aangezien in vele gevallen hun vertegenwoordigers zitting hebben in het bestuur van het fonds, zullen zij mee moeten helpen de gerezen problemen op te lossen. De bedoeling van dit artikel is, enkele grondslagen van de pensioensverzekering te behandelen en aan de hand daarvan na te gaan, welke problemen door de oorlogsomstandigheden zijn gerezen en welke oplossing ons daarvan doeltreffend voorkomt.

Grondslagen.

Onder een pensioensverzekering verstaan wij hier een verzekering tegen geldelijke gevolgen van ouderdom en invaliditeit ¹⁾, alsmede — voor de nabestaanden — van overlijden. Door bijdragen gedurende een reeks van jaren aan het pensioenfonds krijgen de verzekerden resp. hun nabestaanden het recht, bij het intreden van één der bovengenoemde verschijnselen aanspraak te doen gelden op een, vooraf vastgestelde, periodieke uitkeering.

Het alternatief van pensioensverzekering zou zijn, dat de spaarder zelf een fonds zou vormen, waaruit de gewenschte uitkeeringen mettertijd zouden kunnen worden gedaan. In de practijk zal hiervan zelden veel terecht komen. In de eerste plaats, omdat de spaarder in dat geval de beschikking zou blijven behouden over zijn spaarpenningen en die, desgewenscht, te allen tijde ter vertering zou kunnen aanwenden; in de tweede plaats, omdat in verband met de onzekerheid van de *individuele* levenskans het aldus gevormde fonds op het moment, waarop het in werking zou moeten treden, in vele gevallen ontoereikend zou zijn.

Dit bezwaar kleeft de pensioensverzekering niet aan. Op grond van de waarschijnlijkheidsleer kan voor een bepaald datum worden vastgesteld, hoeveel jaren een groep van personen van een bepaald leeftijd *gemiddeld* nog zal leven. Men kan dus niet zeggen, dat een bepaald persoon over dertig jaren nog in leven zal zijn — en dat zou in het in de vorige alinea behandelde geval noodzakelijk zijn —

¹⁾ Ouderdom wordt hier als een vorm van invaliditeit beschouwd.

doch wel: van de x levenden van y jaren zullen er over z jaren nog p over zijn. Die waarschijnlijkheid wordt groter, naarmate de massa ²⁾ groter wordt, en dit is de reden, dat pensioenfondsen met een klein aantal aangeslotenen spoediger in moeilijkheden kunnen komen dan de grootere, omdat bij de eerstgenoemde toevallige omstandigheden een grootere rol spelen.

Pensioensverzekering is dus een collectieve verzekering. Men betaalt niet gedurende een aantal jaren een zekere premie, om die, verhoogd met den samengestellten interest daarover, na een reeks van jaren in den vorm van een pensioen uitgekeerd te krijgen, doch men stort zijn premie in een „pot”, het fonds, dat daaruit de pensioenen uitkeert. M.a.w., er is geen verband tusschen de individuele premiebijdragen en de aan die individuen uitbetaalde pensioenen; wel is er verband tusschen de collectief bijgedragen premien en de collectief uitgekeerde pensioenen. Men zal zich misschien afvragen, of dat niet hetzelfde is. Inderdaad is dit niet het geval, doch voor wij dit verklaren, moeten wij eerst enkele woorden wijden aan de

Wiskundige Reserve.

Onder de wiskundige reserve ³⁾ verstaat men de contante waarde van de toekomstige verplichtingen, verminderd met de contante waarde van de toekomstige premien. Zonder in wiskundige berekeningen te treden kunnen wij inzien, dat die wiskundige reserve voor een bepaalden verzekerde jaarlijks moet groeien. Immers, de datum, waarop de pensioensuitkeeringen aan hem zullen beginnen, komt steeds dichterbij, het aantal premien, dat die verzekerde nog zal moeten storten, wordt daarentegen steeds kleiner. De wiskundige reserve is dus dat deel van de toekomstige pensioensuitkeeringen, dat op het moment van bepaling dier reserve in kas van het pensioenfonds aanwezig moet zijn om, vermeerderd met den samengestellten interest daarover en rekening houdende met de nog te ontvangen premien, juist toereikend te zijn om de pensioensuitkeeringen te doen op de tijdstippen, waarop zij vervallen. Wij herhalen nog eens, dat dit niet voor de individuen opgaat — ook al wordt de wiskundige reserve in sommige gevallen individueel per verzekerde bepaald —, doch wel voor de collectiviteit.

De bijdrage van iederen verzekerde in het pensioenfonds zou dus eigenlijk moeten worden bepaald door den groei van zijn aandeel in de wiskundige reserve. Een eenvoudig cijfervoorbeeld ter verduidelijking. Op 31 December 1945 bedroeg de wiskundige reserve voor den werknemer X f 1.200 aangenomen, dat hierover in 1946 3 pCt. rente = f 36

werd gekweekt, zou dus op 31 December 1946 f 1.236 beschikbaar zijn. Indien nu de wiskundige berekening heeft uitgemaakt, dat die reserve op 31 December f 1.500 moest bedragen, dan zou die verzekerde dus in 1946 f 264 hebben moeten betalen ⁴⁾. In het volgende jaar zal dit bedrag anders zijn. Het is duidelijk, dat de groei van de wiskundige reserve op jongen leeftijd veel minder snel gaat dan op lateren leeftijd. Toch wordt hiermede in de practijk geen rekening gehouden. Daar is een veel gevolgd systeem, den verzekerde een *gelijkblijvend* premiepercentage te laten dragen, welk bedrag meestal door den werkgever met een eveneens gelijkblijvende, procentueele bijdrage wordt verhoogd. Stellen wij deze premiebijdragen van verzekerde en onderneming op resp. 5 pCt. en 7 pCt. van het in aanmerking komend loon, dan zal, indien het jaarloon van dezen verzekerde f 2.400 bedraagt, in totaal voor hem worden bijgedragen 12 pCt. van f 2.400 = f 288. Het fonds houdt dus f 24 op deze bijdrage over, doch, aangezien het

op andere bijdragen tekort komt, zal het deze f 24 voor een anderen verzekerde, wiens bijdrage voor den groei van de voor hem berekende wiskundige reserve ontoereikend is, gebruiken. De totale bijdragen moeten nu toereikend zijn om den groei van de totale wiskundige reserve op te vangen ⁵⁾.

Hierop doelden wij, toen wij aan het slot van de vorige paragraaf het individueele verband tusschen premie en uitkeering verwierpen en constateerden, dat dit verband uitsluitend collectief bestaat. In het algemeen is het nu zoo, dat de jongere aangeslotenen relatief te veel betalen en de ouderen relatief te weinig, althans als een gelijkblijvende premie wordt geheven ⁶⁾. In normale gevallen is dat niet zoo erg, want die jongeren worden ook ouder en dan zullen de op dat moment aangesloten jongere menschen een deel van hun premie opbrengen.

Sommige pensioenfondsen hebben de gewoonte hun uitgetreden aangeslotenen de zgn. „eigen bijdragen”, al of niet vermeerderd met de rente daarover, uit te keeren. Dit is een verwerpelijk systeem. Na onze bovenstaande uiteenzetting zal dit wel duidelijk zijn — hier wordt een ontoelaatbaar verband gelegd tusschen de individueele premiestortingen en de individueele uitkeeringen. De redenering: „het fonds verdient op dezen verzekerde, omdat toch de bijdrage van de onderneming in het fonds blijft”, houdt geen steek. Het fonds „verdient” alleen aan dien verzekerde, als de uitkeering, welke zij verstrekt, kleiner is dan de wiskundige reserve, die voor dien verzekerde in het fonds aanwezig is ⁷⁾.

Loonsverhoogen.

Thans zijn wij genaderd tot het probleem, dat aanleiding heeft gegeven tot deze beschouwing, nl. de salaris- en loonsverhoogen, die sedert de bevrijding zijn verleend. Indien deze verhoogen t.z.t. niet medetellen voor de berekening van het pensioen van de verzekerden, is van een probleem geen sprake. Dit is echter een a-sociale oplossing. De loonsverhoogen zijn gegeven om de sterk gestegen kosten van levensonderhoud het hoofd te bieden en nu ligt het voor de hand, dat de pensioenen t.z.t. deze algemeene prijsstijgingstendens zullen moeten volgen.

Toch brengen deze verhoogen de pensioenfondsen in niet geringe moeilijkheden. Immers, als de pensioensaanpakken, in afwijking op den oorspronkelijken opzet, plotseling met bijv. 25 pCt. worden verhoogd, dan zal de wiskundige reserve ook moeten worden verhoogd. Er ontstaat een vacuum, dat steeds grooter dreigt te worden, omdat de rente, die in de volgende jaren van de beleggingen wordt gekweekt, eveneens ontoereikend zal zijn voor de, op de nieuwe basis gewenschte, fondsvorming ⁸⁾.

De practische vraag is, nu: wie moet het aldus ontstane gat in de wiskundige reserve stoppen? In de practijk zeggen de arbeiders: „de onderneming moet het maar betalen, want wij kunnen van ons schaarsche loon geen cent meer missen”. De talrijke, niet-floreerende ondernemingen zijn daartoe veelal niet in staat en willen de aangeslotenen bij het fonds den last laten dragen. Het gevolg is dus, dat er gedurende langen tijd niets gebeurt, waardoor het deficit hoe langer hoe grooter wordt.

Soms kiest men een tusschenweg en bepaalt, dat die

¹⁾ Natuurlijk rekening houdende met den groei wegens rente der beleggingen.

²⁾ In de statuten van pensioenfondsen komt wel eens de bepaling voor, dat de maximale pensioensuitkeering x gulden zal bedragen en dat dit bedrag dan ook zal dienen als het maximum, waarover de premie wordt berekend. Ook dit achten wij te eenen male onjuist. Immers, het geldt hier zonder uitzondering de hoogere employé's, die dikwijls al tegen den pensioengerechtigden leeftijd loopen en wier premiebijdragen daardoor aanzienlijk bij het vereischte bedrag achterblijft. Ook hier wreekt zich weer het gemis aan inzicht, voortvloeiende uit de conceptie van een niet-bestaand individueel verband.

³⁾ Levensverzekeringmaatschappijen baseeren de afkoopsom nooit op de individueele premien, doch altijd op de wiskundige reserve, welke voor dien verzekerde in het fonds aanwezig is.

⁴⁾ Een daling van den algemeenen rentevoet heeft hetzelfde effect. Aan dit probleem meenen wij hier echter te moeten voorbijgaan.

⁵⁾ Dit zijn de aangeslotenen bij het pensioenfonds.

⁶⁾ Ook wel „premiereserve” genoemd.

⁷⁾ Eigenlijk zou hierbij rekening moeten worden gehouden met de rente over de premiebijdragen in 1946. Terwille van den eenvoud en omdat dit voorbeeld louter als illustratie was bedoeld, hebben wij daarvan afgezien.

salaris- en loonsverhogingen voorloopig niet zullen medetellen voor de bepaling van het pensioen. Ook dat is een palliatief, het probleem wordt daardoor niet opgelost en bovendien kan dit leiden tot groote onbillijkheden bij de aanstelling van nieuw personeel, dat zeker geen genoegen zal nemen met gedeeltelijke pensioensaanspraken en dus wel ten volle verzekerd zal worden.

De aangeslotenen zien meestal op den duur zelf wel in, dat zij een offer zullen moeten brengen, willen zij hun aanspraken op het hoogere pensioen — dat waarschijnlijk toch al aanzienlijk minder reële waarde zal hebben dan het lagere nominale van voor den oorlog — handhaven. Een voor de hand liggende oplossing is nu: de premie te verhoogen, in welk geval de werkgever in den regel wel bereid zal zijn, eveneens een hoogere bijdrage te geven. Nemen wij aan, dat in het bovengenoemde voorbeeld de premiebijdragen van aangeslotenen en onderneming worden verhoogd tot resp. 6 pCt. en 8 pCt., dan zal de berekening van den actuaaris uitwijzen, of het evenwicht in het fonds hiermede is hersteld. Indien dit het geval is, zal het fonds geen gevaar loopen, in de toekomst niet aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Is dit een rechtvaardige oplossing?

Wij komen nu tot de vraag, of de regeling van de premiebijdragen naar een vast percentage van het in aanmerking komende loon, rechtvaardig kan worden geacht en meenen, deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Arbeiders maken dikwijls de opmerking: „Wij kunnen onmogelijk in dezen tijd allerlei ontberingen aan ons gezin opleggen om over een groot aantal jaren een redelijk pensioen te krijgen”. Hoewel deze bewering met een korreltje zout moet worden genomen, bevat zij toch een kern van waarheid.

Pensioenspremiën, die geheven worden naar een vast percentage van het loon, proportioneele pensioenspremiën derhalve, miskennen het principe van de draagkracht, dat in onze belastingwetgeving wel is erkend. Als twee werknemers resp. f 100 en f 1.000 per maand verdienen, dan zullen zij, in het bovengegeven voorbeeld, resp. f 5 en f 50 premie per maand aan het pensioenfonds betalen. Die f 5 beteekenen echter voor den eerstgenoemden een veel grooter offer dan die f 50 voor den tweeden uitmaken. Immers, pensioenspremiën worden uit de laatst toegevoegde inkomensdeelen betaald en het grensnut van de laatste f 100, welke begrepen zijn in een inkomen van f 1.000, is veel geringer dan het grensnut van f 100 van iemand, die dat bedrag per maand verdient. *Wij pleiten derhalve voor progressieve pensioenspremiën, waarbij door ieder een evenredig offer en niet een evenredig geldbedrag moet worden opgebracht*⁹⁾. Dit klemt temeer, daar de guldens, die de gepensioneerde krijgt, voor hem een hooger nut hebben dan die, welke hijzelf heeft betaald.

Immers, als iemand wordt gepensionneerd op 50 pCt. van zijn salaris, dan zal hij, bij een in aanmerking komend maandloon van f 1.000, een pensioen van f 500 per maand genieten. Aangenomen, dat hijzelf geen vermogen heeft, zullen deze f 500 een veel grooter grensnut voor hem hebben dan de bedragen, die hijzelf steeds heeft gestort en die immers uit de laatste eenheden van zijn inkomen van f 1.000 per maand zijn opgebracht. Ook al verwerpen wij het verband tusschen individuele premiën en individuele uitkeeringen, toch mogen wij wel constateeren, dat de nutsopbrengst van het pensioen grooter is dan het nutoffer der premiën; dit gaat altijd op, tenzij de verzekerde 100 pCt van zijn loon als pensioen zou ontvangen, een mogelijkheid, waarmede practisch geen rekening behoeft te worden gehouden.

Hoe zou men nu de premie in de praktijk moeten bepalen? *Door haar uit te drukken in een percentage van de loonbe-*

⁹⁾ In onze „Inleiding tot het Belastingrecht I” hebben wij de progressiegedachte uitgewerkt en met eenige cijfervoorbeelden geïllustreerd.

lasting, die bij het in aanmerking komende loon verschuldigd is. De vraag rijst, of in dat geval rekening moet worden gehouden met den kinderaftek. Iemand met een groot gezin zal minder loonbelasting betalen dan een ander, die in diezelfde loonklasse behoort, doch ongehuwd is of geen kinderen heeft. Moet nu, zoo vragen wij ons af, de premiebijdrage voor het pensioenfonds worden gebaseerd op de werkelijk betaalde loonbelasting, of op die, welke in die loonklasse wordt opgebracht door iemand in groep I of II? O.i. is voor beide oplossingen iets te zeggen. De pensioensverzekering is een collectieve verzekering — de geschiedenis dreigt eentonig te worden — en om deze reden gelden alle aangeslotenen voor een en een voor allen. Het zou derhalve blijk geven van weinig sociaal gevoel, indien de ongehuwde bezwaar zou maken tegen een hoogere premie dan die, welke zijn kinderrijke collega bij eenzelfde loon betaalt. Anderzijds moet toch het belang, dat iedere aangeslotene heeft bij het fonds, niet geheel buiten het geding blijven. En dat belang is uiteraard voor den kinderrijken werknemer grooter dan dat van den ongehuwden, aangenomen dat ook in een weduwen- en weezenverzekering is voorzien. Bovendien bedoelt de Kinderbijslagwet al een compensatie te geven voor de kosten van het groote gezin, zoodat wij er het meest voor zouden voelen, de pensioenspremië uit te drukken in een bepaald percentage van de loonbelasting, die de desbetreffende werknemer in groep I of II bij dat loon verschuldigd is.

Hoe die oplossing in de praktijk zal dienen te geschieden, is voor ons betoog trouwens van ondergeschikt belang. Het was onze bedoeling, een lans te breken voor de afschaffing van het systeem van proportioneele pensioenspremiën, omdat die de draagkrachtidee miskennen en daardoor in strijd zijn met een rechtvaardigheidsgevoel, dat zelfs in onze fiscale wetgeving — toch werkelijk niet het meest gevoelige deel van de wetgeving — reeds sedert jaren is doorgedrongen.

J. P. H. SMITS

DE LIQUIDATIE DER DUITSCHE VERMOGENSWAARDEN IN ZWITSERLAND.

Na lange en gedeeltelijk dramatische onderhandelingen is Zwitserland te Washington met de geallieerde regeeringen tot een overeenkomst betreffende de onteigening der „Deutschen Werte” in Zwitserland gekomen. De overeenkomst is op 25 Mei 1946 bevestigd door de uitwisseling van gelijkkluidende diplomatieke nota's en geratificeerd volgens „Bundesbeschluss der Schweizerischen Eidgenossenschaft” dd. 27 Juni 1946.

De geallieerde regeeringen maakten op de Duitse bezittingen in Zwitserland een rechtsaanspraak geldend; zij beriepen zich op de onvoorwaardelijke capitulatie van Duitschland en op het door hen uitgeoefende hoogste openbare gezag in dit land, met het recht, over de vermogens der Duitse staatsburgers, waar dan ook ter wereld, te beschikken. Bovendien verlangden de geallieerden de restitutie van het goud, dat de Duitschers in de bezette gebieden hadden geroofd en naar Zwitserland overgebracht.

Zwitserland daarentegen beriep zich op zijn neutraliteit; die het ook tegenover de Duitschers wist te handhaven, door de saldi van die staatsburgers onaangetast te hebben gelaten, wier landen in de macht van Duitschland waren. Aan den anderen kant wenschte Zwitserland ook zijnerzijds een materiele bijdrage voor den vrede en den wederopbouw van Europa te leveren.

Zoo kwam men tenslotte tot een compromis: Zwitserland betaalt aan de geallieerden 250 miljoen Zwitsersche franken in goud en verplicht zich, de bezittingen der Duitschers te liquideeren, voorzover deze bezittingen zich in Zwitserland en de betrokken Duitse eigenaars zelf zich in

Duitsland bevinden; 50 pCt. van de liquidatie-opbrengst komt aan Zwitserland en 50 pCt. aan de geallieerden en wel met het uitdrukkelijke doel van hulpverlening voor den wederopbouw van verwoeste of door den oorlog verarmde geallieerde landen, zoowel als voor de voedselvoorziening van door hongersnood geteisterde bevolkingen.

Op hun aandeel ontvangen de geallieerden een voorschot van 50 miljoen Zwitsersche franken ten bate der vluchtelingen, die niet naar hun vaderland terug kunnen worden gevoerd. Het bedrag is bestemd voor hun rehabilitatie en vestiging, onder bemiddeling van het „Intergovernmental Committee” (vergelijk hiertoe het eindcommuniqué van de Parijsche herstelbetalingsconferentie). Aan den anderen kant worden de Zwitsersche saldi in de Vereenigde Staten gedeblokkeerd en ook de „Zwarte Lijsten” worden onmiddellijk opgeheven.

Door de onteigening worden slechts die Deutsche bezittingen in Zwitserland getroffen, die het eigendom zijn van Duitschers, die hun woonplaats in Duitsland zelf hebben, inclusief ook van rechtspersonen, die in Duitsland zijn opgericht of hun zetel of de plaats van hun zakelijke werkzaamheden in Duitsland hebben. Duitschers, die in Zwitserland wonen, vallen met hun bezittingen dus niet onder de inbeslagneming, wel echter die Duitschers, die voor den eersten Januari 1948 naar hun vaderland terug worden gevoerd of volgens een beslissing van Zwitsersche autoriteiten naar hun vaderland teruggebracht zullen worden. Uitgezonderd van dit alles zijn organisaties van welken aard ook, die eigendom van personen van niet-Duitsche nationaliteit, zijn of door dergelijke personen worden gecontroleerd. *Over het algemeen zullen passende maatregelen worden getroffen, om essentiële belangen van personen van niet-Duitsche nationaliteit te beschermen, die anders zouden worden geliquideerd.*

De uitdrukking „Deutsche Werte” omvat alle bezittingen, rechten en belangen van welken aard ook, die voor den eersten Januari 1948 zijn verworven. Uitgezonderd zijn die bedragen, die personen in Zwitserland door bemiddeling van het Duitsch-Zwitsersche clearingverkeer hebben betaald of moeten betalen.

Over geen enkel patent, dat aan een Duitscher in Zwitserland behoort, mag zonder toestemming der Zwitsersche en intergeallieerde instanties worden beschikt (noch door verkoop, noch op andere wijze), evenmin over eenige Duitse fabriek, Duitsch handelsmerk en auteursrecht — dit alles in afwachting van een toekomstige, hierop betrekking hebbende multilaterale overeenkomst, tot deelneming waaraan ook de Zwitsersche Regeering zal worden uitgenoodigd.

Voor de uitvoering van deze onteigeningsprocedure is de Zwitsersche souvereiniteit gewaarborgd. De zoogenaamde „Verrechnungsstelle” zal de Deutsche bezittingen vaststellen, in bezit nemen en liquideeren. Wie in Zwitserland iets schuldig is aan een Duitscher in Duitsland, moet het bedrag bij de Zwitsersche Nationale Bank op rekening van de „Verrechnungsstelle” storten. Wie in Zwitserland een bezitting van een Duitscher met woonplaats Duitsland onder zijn beheer heeft, moet deze aan de „Verrechnungsstelle” ter liquidatie overdragen.

De „Verrechnungsstelle” blijft echter nauw verbonden met de zoogenaamde gemengde Commissie, waarin de geallieerden twee en Zwitserland één vertegenwoordiger zullen hebben. Beide instanties wisselen hun inlichtingen uit, bij belangrijke beslissingen moet de „Verrechnungsstelle” tevoren de Commissie consulteren, vooral met betrekking tot de procedure van den verkoop der Deutsche bezittingen in het algemeen en in speciale gevallen. Hierbij moet rekening worden gehouden met de nationale belangen van beide partijen en met een zoo gunstig mogelijke opbrengst bij zoo groot mogelijke handelsvrijheid.

Overigens mogen als koopers slechts personen van niet-Duitsche nationaliteit worden toegelaten, die de noodige

garanties bieden en verder zal ook alles geschieden, om alle intriges tot het verbergen van Duitsch eigendom uit te schakelen en het latere terugkopen der geliquideerde bezittingen door Deutsche staatsburgers te verhinderen.

Aan den anderen kant mag de onteigening niet zonder schadeloosstelling van de Deutsche eigenaars plaatsvinden. Daarom verstrekt de „Verrechnungsstelle” via de gemengde Commissie aan de bevoegde autoriteiten in Duitschland inlichtingen omtrent de opbrengst uit de liquidatie; de tegenwaarde moet den rechthebbende in Deutsche valuta worden vergoed en tegen een uniformen wisselkoers worden berekend. Maar de cardinale vraag, welke wisselkoers moet worden gekozen, is open gebleven.

Juridische instanties zijn ingeschakeld. Tegen beslissingen van de „Verrechnungsstelle” kan de betrokken partij en ook de gemengde Commissie binnen den termijn van een maand in beroep gaan. De beroepsinstantie is zuiver Zwitsersch en bestaat uit een rechter als voorzitter, met 2 leden. Gaat het echter om een geschil over bepalingen in de overeenkomst van Washington zelf, dan kunnen de geallieerde regeeringen een scheidsgerecht bijeenroepen. Voor het scheidsgerecht benoemen de geallieerden en Zwitserland elk een lid, terwijl de derde scheidrechter met wederzijdsch goedvinden zal worden benoemd. Deze zal in minder belangrijke gevallen ook als eenig rechter beslissen. Alle bewijsmiddelen zijn toegelaten.

De drie geallieerde regeeringen, namelijk de Vereenigde Staten, Frankrijk en het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Ierland — Rusland is bij deze overeenkomst niet aangesloten —, hebben verklaard, dat zij tegelijkertijd ook uit naam der afzonderlijk opgesomde andere landen handelden. Ook Nederland behoort aan de zijde der geallieerde regeeringen tot de partijen, die bij het verdrag zijn betrokken. Maar zijn interesse omvat meer dan de algemeene voordeelen van het verdrag. Deutsche bezittingen, die het eigendom zijn van Duitschers of voormalige Duitschers, die in Nederland wonen, vallen, zooals gezegd, niet onder de onteigening. Bij de aanzienlijke vorderingen van Nederlandsche schuldeischers op Deutsche schuldenaars, die veelal hun bezittingen — soms clandestien — naar neutrale landen hebben overgebracht, moet er daarom op worden gelet, dat de expropriatie der Deutsche schuldenaars in werkelijkheid niet tot een expropriatie der Nederlandsche schuldeischers leidt.

Dr L. LANDSBERGER.

AANTEEKENING.

DE BEGROOTING VAN DE VEREENIGDE STATEN VOOR HET FISCALE JAAR 1948.

De eerste sluitende begrooting sinds 1930 werd op den 10en Januari jl. door President Truman bij het Congres ingediend. Zij heeft betrekking op het fiscale jaar 1948, dat medio 1947 begint. Bij de opstelling is uitgegaan van de verwachting, dat de conjunctuur in de onderhavige periode vrij stabiel blijft. Hieronder volgen de cijfers ¹⁾ (Zie tabel bovenaan blz. 174).

De grootste uitgave heeft betrekking op de nationale defensie. Zij is in feite grooter dan \$ 11,2 milliard, omdat de kosten uit hoofde van bezetting en atoomonderzoek, die respectievelijk \$ 645 miljoen en \$ 444 miljoen bedragen en op de rekeningen „Internationale zaken en financiën” en „natuurlijke hulpbronnen” voorkomen, daar nog bij moeten worden geteld.

President Truman verklaarde, dat de uitgaven voor nationale defensie op 1/3 zijn gebracht van die van het fiscale jaar 1945. Met dat al vormen zij nog steeds 1/3 van de totale uitgaven en, naar „The Commercial and Financial Chronicle” van 16 Januari jl. in een hoofdartikel

¹⁾ Volledig opgenomen in „The Commercial and Financial Chronicle” van 17 Januari 1947.

Uitgaven.	1946	1947	1948
In miljoenen dollars	reël	schattingen	
Nationale defensie	45.012	14.726	11.256
Internationale zaken en financiën	1.464	6.394	3.510
Veteranen	4.414	7.601	7.343
Sociaal welzijn, enz.	1.113	1.570	1.654
Gebouwen	— 180	544	539
Onderwijs en research	88	71	88
Landbouw	752	1.117	1.381
Natuurlijke hulpbronnen	257	728	1.101
Vervoer	824	905	1.530
Financiën, handel, industrie	30	83	426
Arbeid	104	124	118
Algemeen bestuur	972	1.545	1.492
Rente staatsschuld	4.748	4.950	5.000
Terugbetalingen	3.119	2.155	2.065
Diverse onvoorziene uitgaven	—	10	25
Vereffeningen	997	—	—
Totaal	63.714	42.523	37.528
Ontvangsten.			
Directe belastingen personen	19.008	18.637	19.120
Directe belastingen lichamen	12.906	9.227	8.270
Oorlogsaccijnzen	6.696	7.283	6.118
Loonbelasting	1.714	1.955	2.694
Invoerrechten	435	496	517
Diversen	3.480	3.987	2.998
Totaal	44.239	41.585	39.717
Af: ouderdomsverzekering, enz.	1.201	1.355	1.987
Netto ontvangsten	43.038	40.230	37.730

„as we see it” opmerkt, 12 maal zoo groot als in 1939 en het dubbele van 1941.

Zooals bekend, zijn de debatten over de begroting begonnen en enkele groepen uit het Congres willen den post nationale defensie met een bedrag van \$ 175 milliard verminderen ²⁾.

Na de nationale defensie is de grootste post „Veteranen” ad \$ 7,3 milliard. Dit zijn uitkeeringen aan hen, die aan den oorlog hebben deelgenomen. Indien de veronderstelde stabiele conjunctuur wordt verstoord, zullen zij toenemen vanwege de grootere werkloosheid. President Truman achtte dit echter alleen een tijdelijke repercussie.

De derde belangrijke uitgave betreft de rente van de nationale schuld (\$ 5 milliard). In Februari 1946 bedroeg de nationale schuld \$ 279 milliard. \$ 20 milliard werd in den loop van verleden jaar afgelost met behulp van de kasmiddelen van de Schatkist, die men in vreedstijd niet meer zoo ruim hoefde te houden. Het grootste deel van de ingenomen obligaties was afkomstig van de banken.

Teneinde de staatsschuld verder te verminderen, is de Regeering van plan nog meer spaarpapier onder de bevolking te plaatsen.

De rente ad \$ 5 milliard is iets minder dan 3 pCt. van het nationale inkomen van de Vereenigde Staten, dat voor het jaar 1946 werd geschat op \$ 164 milliard ³⁾. Zij gaat dan ook naar de meening van den President de draagkracht van het land niet te boven, vooropgesteld echter weer, dat „a high volume of national production” kan worden gehandhaafd. Daarnaast wordt een lage rentestand nog altijd noodzakelijk geacht en contrôle daarop door de Schatkist in het „Federal Reserve System” blijft voorshands tot de politiek der Regeering behoren.

Na de rente, vormen de internationaal-financieele verplichtingen van de Vereenigde Staten, waarvoor een bedrag is uitgetrokken van \$ 3,5 milliard, de grootste uitgaven. De President verklaarde, dat de Vereenigde Staten deze verplichtingen op zich hebben genomen in de overtuiging de wereld te moeten helpen. In een wereld van ellende, zal ook in de Vereenigde Staten de welvaart moeilijk zijn te handhaven.

Het gunstige cijfer vergeleken met 1947 vindt zijn oorzaak in het feit, dat betalingen aan het Internationale Monetaire Fonds en de Internationale Bank praktisch verricht zijn, terwijl ook de UNRRA haar werkzaamheden zal beëindigen.

Meer dan de helft van de aangevraagde \$ 3,5 milliard

¹⁾ „New York Herald Tribune” van 13 Februari 1947.
²⁾ Zie: „The Economic Report of the President to the Congress” van 8 Januar: 1947.

voor het fiscale jaar 1948, zal worden aangewend voor leeningen ten behoeve van reconstructie en handel.

Voor de onafhankelijk verklaarde Philippijnen is een bedrag uitgetrokken van \$ 137 miljoen.

Tot zoover de voornaamste uitgaven van de Vereenigde Staten voor het fiscale jaar 1948. Op enkele andere posten zij hier nog gewezen. Op een totaal van bijna \$ 1,4 milliard voor den landbouw, is circa 1/4 bestemd „for support of crop prices”. Wordt de conjuncturele toestand slechter, dan zal deze steun toenemen.

Dan heeft men de groep „Government corporations”, die in totaal voor de onderhavige begrotingsperiode \$ 829 miljoen aan uitgaven vereischt. Dit bedrag is, over verschillende hoofden verdeeld, reeds opgenomen in de hierboven weergegeven cijfers.

Wat de inkomsten betreft, de President heeft zich op het standpunt gesteld, dat geen belastingverlaging wordt overwogen. Hij gaat zelfs verder door het congres in overweging te geven de 1 Juli a.s. aflopende oorlogsaccijnzen te handhaven. In dat geval en indien de posttarieven worden verhoogd, zullen de inkomsten in totaal niet \$ 37,7 maar \$ 38,9 milliard bedragen.

Zelfs indien de uitgaven lager zouden zijn dan door de Regeering begroot, zou belastingverlaging niet gewenscht zijn; in dat geval kunnen de grootere inkomsten worden aangewend voor de aflossing van de nationale schuld. „At the present time”, aldus de President, „high taxes contribute to the welfare and security of the country”, een uitspraak, die blijkens de berichten bij het congres geen onverdeelde instemming ontmoet ⁴⁾. De Republikeinsche afgevaardigde Taft bijv. schijnt geporteerd te zijn voor een belastingverlaging met 20 pCt.

De grootste post aan inkomsten staat op rekening van de directe belastingen op personen, die vergeleken met 1947 een stijging vertoonen door de hogere inkomens. De directe belastingen op lichamen zullen minder bedragen, hoofdzakelijk tengevolge van de intrekking van de overwinstbelasting. De stijging van de loonbelasting wordt toegeschreven aan den hooger en loonvoet, die door de wet is voorgeschreven.

Op het oogenblik is nog niet bekend, of de door den President ingediende begroting zal worden aangenomen. Op enkele critieken is reeds gewezen.

Er zijn leden van het congres, die een algemeene vermindering met circa \$ 6 milliard gewenscht achten en daarbij niet schromen, daarin de post „Nationale defensie” te betrekken ⁵⁾. Anderen, zooals Taft, willen een vermindering met circa \$ 4,5 milliard, zonder te tornen aan de militaire uitgaven ⁶⁾.

Hoe per saldo de begroting van de Vereenigde Staten er uit zal zien, zal de naaste toekomst leeren.

⁴⁾ „Time” van 20 Januari 1947.

⁵⁾ Robert Taft, „Address before Economic club”, New York City, 9 Januari jl., gepubliceerd in „The Commercial and Financial Chronicle”, 1st section, 16 Januari jl.

INTERNATIONALE NOTITIES.

ENGELSCH MOEILJKHEDEN.

Het aantal Engelsche witboeken is, naar „The Times” van 22 Februari jl. meldt, wederom met één vermeerderd. Op den 21sten Februari publiceerde de Engelsche Regeering nl. een „Economic Survey for 1947”. Het valt op, dat Engeland in tegenstelling tot andere landen, zooals bijv. Nederland en Frankrijk, tot nu toe geen nationaal plan heeft opgesteld. Ook dit witboek bevat slechts een diagnose van de Engelsche moeilijkheden met enkele daaraan verbonden desiderata. De toestand in Engeland wordt als zeer ernstig aangemerkt. Verhoging van de

productie is noodzakelijk; zij wordt gezien in samenhang met den import en export.

De import bedroeg in de periode Juli 1945—December 1946 70-75 pCt. van 1938, de export 110-115 pCt. van 1938. De uitvoer bleek onvoldoende te zijn om den import te betalen. Een deficit van £ 450 miljoen werd hoofdzakelijk goedge maakt door dispositie over de Amerikaansche en Canadeesche leeningen tot een bedrag van respectievelijk £ 150 en £ 130 miljoen.

Voor 1947 worden de volgende objectieven gesteld: import 80-85 pCt. van 1938, d.w.z. tot een bedrag van circa £ 1.450 miljoen. Hier komt een bedrag bij van £ 175 miljoen uit hoofde van bezettingskosten e.d. De export moet in 1947 komen op 140 pCt. van 1938, hetgeen in verband met de huidige verlamming der industrie een groote inspanning zal vergen. Het nadeelig saldo van de betalingsbalans 1947 wordt getaxeerd op £ 350 miljoen.

Voor de uitvoering van het programma in 1947 is noodig een algemeene verhooging van de productie, die in het bijzonder afhankelijk is van een ruimere steenkolenvoorziening. In 1947 moet minstens 200 miljoen ton worden geproduceerd (1946: 189 miljoen). Hiervoor moet het aantal mijnwerkers van 695.000 worden opgevoerd tot 730.000, hetgeen neerkomt op een vermeerdering van circa 100.000 man, indien men rekening houdt met het normale aantal uitvallers. Engeland heeft echter een tekort aan arbeidskrachten, zoodat dit uit het buitenland zal moeten worden aangevuld.

Wat het nadeelig saldo betreft, Engeland zal wederom gebruik moeten maken van zijn leeningen in de Vereenigde Staten en Canada. Zullen deze leeningen echter niet uitgeput raken, voordat Engeland erin is geslaagd zijn betalingsbalans in evenwicht te brengen?

Zal de \$-leening, die voor 21 pCt. is verbruikt en 15 Februari jl. £ 750 miljoen, tot einde 1950 reiken? Ernstiger nog dan de kolencrisis acht „The Economist” (zie „The Financial Times” van 21 Februari jl., waarin aan haar plaatsruimte is verleend) de dollarcrisis, al verheelt het blad uiteraard niet, dat de oplossing van de eerste een voorwaarde is voor die van de tweede.

MEXICAANSCH-TEXTIELINDUSTRIË.

De Mexicaansche textielindustrie beleefde tijdens den oorlog een gouden tijd. Import uit de Vereenigde Staten hield practisch geheel op. De groei van de inheemsche nijverheid blijkt uit de volgende cijfers, door een correspondent van „The Economist” in haar aflevering van 15 Februari jl. gepubliceerd:

1939: 335.894.000 meter katoenen stoffen.
1944: 519.347.000 meter katoenen stoffen.

Nu de oorlog is afgelopen, ziet Mexico zich voor het vraagstuk geplaatst van de concurrentie uit Engeland, maar vooral de Vereenigde Staten, waar de kostprijs lager en de kwaliteit beter is. De Mexicaansche textielindustrie is slechter bewerktuigd. Modernisering is noodig. De meeste machines dateeren van de periode tusschen 1895 en 1910.

Bij deze modernisering doet zich echter een eigenaardige moeilijkheid voor. Betere mechanisering beteekent ontslag voor vele arbeiders. Dit nu mag volgens de Mexicaansche arbeidswetgeving alleen geschieden, indien de ontslagenen schadeloos worden loon voor elk dienstjaar.

Tot vóór 2 jaren verzetten de vakverenigingen zich tegen elke modernisering. Thans hebben zij haar houding gewijzigd, onder voorwaarde, dat op de een of andere wijze wordt gezorgd voor de overtollige arbeidskrachten. De „Compania Industrial de Orizaba”, één der grootste bedrijven met 5.000 arbeiders, heeft nu het plan opgevat 1/3 van haar arbeiders in den landbouw te werk te stellen. Kleinere bedrijven echter kunnen geen oplossing vinden.

Besprekingen tusschen industrie en arbeiders leiden thans tot het volgende idee: de vermindering van arbeids-

krachten zal geleidelijk plaatsvinden. Opgevallen plaatsen zullen niet worden ingenomen, arbeiders boven 60 jaar, die onvoldoende presteeren, worden gepensionneerd. Men hoopt op deze wijze per jaar 4 à 5 pCt. van de totale arbeiders te kunnen elimineren. Uiteindelijk wordt een vermindering van het aantal arbeiders met 25 pCt. voor de modernisering noodig geacht.

DE ZWITSERSCH-URWERKINDUSTRIË.

De Zwitsersche uurwerkindustrie heeft geen stabiele basis. Dit is de conclusie, waartoe P. Renggli, president van de „Allgemeine Schweizerische Uhrindustrie A.G.” volgens de „Neue Zürcher Zeitung” van 16 Februari jl. is gekomen. 5 pCt. van de productie wordt in het binnenland afgezet. Zelfs Amerikaansche toeristen in de periode September 1945—September 1946 vermochten dien afzet slechts met 1 pCt. te verhoogen. Het overgrote deel gaat dus naar het buitenland. Het is deze afhankelijkheid, die de Zwitsersche uurwerkindustrie zoo labiel maakt. Enkele cijfers: 1908 export van 8,5 miljoen stuks, 1913: 13,8 miljoen, 1920: 13,7 miljoen, 1921: 7,8 miljoen, 1929: 20,7 miljoen, 1930: 16,2 miljoen, 1931: 11,5 miljoen, 1932: 8,2 miljoen. In waarde: 1929 frs. 307 miljoen, 1932 frs. 86 miljoen.

Er zijn voor dezen toestand economische en economisch-politieke factoren aan te wijzen. Economische: uurwerken zijn weliswaar geen luxe-artikelen, maar in tijden van dalende inkomens laat men andere behoeften voor gaan. Economisch-politieke: in de depressie worden door het buitenland invoerverboden ingesteld. Soms echter worden zij vrij plotseling opgeheven, zooals de Vereenigde Staten bijv. deden, die in de laatste jaren circa 50 pCt. van de productie afnamen tegen 16 pCt. in 1938. Vaak tracht het buitenland een eigen uurwerkindustrie in het leven te roepen dan wel te bevoorwaarden. Zoo heeft Zwitserland in 1946 bij de onderhandelingen met Engeland moeten beloven dit land bepaalde uurwerkmachines te verhuren. Ongunstige omstandigheden zijn bovendien de concentratie van de uurwerkindustrie in het Juragebied, dat betrekkelijk arm is, zoodat andere bronnen van inkomsten schaarsch zijn en verder is daar nog de zeer ver doorgevoerde specialisatie, waardoor overschakeling naar andere werkzaamheden moeilijk is. Er zijn niet minder dan 2.462 werkplaatsen, waarvan 61 pCt. met minder dan 20 personen. Het is thans gelukt deze werkplaatsen in één organisatie te vereenigen.

PRIJSVERLAGING IN BELGIË.

De Belgische minister van Economische Zaken Liebaert heeft ongeveer een week geleden aangekondigd opnieuw een prijsverlaging te zullen invoeren van 10 pCt. Bijzonderheden ontbreken nog. Men weet alleen, dat, volgens „L'Economie” van 20 Februari, de prijsverlaging, in tegenstelling tot die van April 1946, niet uniform zal zijn. Al naar gelang van het product zal zij varieren tusschen 2 pCt. voor bijv. bouwmaterialen en 12 à 15 pCt. voor textielartikelen.

Doel van den aangekondigden maatregel is om de dispariteit tusschen het indexcijfer der kleinhandelsprijzen en dat der loonen op te heffen. Op basis van 1939 = 100 ligt het eerste op 330, het tweede op 310.

Sinds April 1946 was, als gevolg van de toen genomen maatregelen, maar successievelijk is weer divergentie ontstaan en de roep naar hoogere loonen, met stakingen als dreiging, begint luider en luider te klinken. Hoogere loonen leiden echter noodzakelijk tot hoogere prijzen en deze weer tot hoogere loonen.

Teneinde deze bekende spiraal te vermijden, is de Regeering thans overgegaan tot de aangekondigde prijsverlaging.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Ook in de afgelopen week bleef de geldmarkt nog krap. De couponbetalingen per 15 Februari jl. op de geconverteerde staatsleningen ten bedrage van ongeveer f 20 miljoen brachten wel eenige verlichting, maar deviezenaankopen en aflossingen van beleeningen deden dit effect weer teniet. Voor alle termijnen bleef het disconto $1\frac{11}{16}$ — $1\frac{3}{4}$ pCt. bij zeer geringe omzetten, omdat de vraag vrijwel ontbrak. In dezen toestand zal misschien in Maart verandering komen, wanneer meer schatkistpapier komt te vervallen. De Februari-ultimo kan wellicht nog moeilijkheden brengen, omdat tevens per 1 Maart naar verluidt de pensioenfondsen $3\frac{1}{2}$ pCt. schatkistbiljetten met vijfjarigen looptijd zullen kunnen verkrijgen.

De snelle vermindering van den deviezenvoorraad baart wel zorgen. Tusschen 27 Januari en 17 Februari jl. is de deviezenvoorraad met f 72 miljoen en het goudbezit van De Nederlandsche Bank met f 53 miljoen verminderd. In vergelijking met onze totale buitenlandse schuldpositie maakt dit niet veel uit, maar het wijst waarschijnlijk

wel op een snelle vermindering van onze deviezenliquiditeit.

Merkwaardig was in de afgelopen week het groote succes van de emissie $3\frac{1}{2}$ pCt. Korenschoof, voorafgegaan door de eveneens succesvolle emissie van $3\frac{1}{2}$ pCt. obligaties Meelfabrieken in December 1946. Waarschijnlijk hebben ook de instrutioneële beleggers belangstelling voor $3\frac{1}{2}$ pCt. industrieele obligaties.

Belangrijk is, dat in de afgelopen week het C.B.S. in samenwerking met het A.N.P. begonnen is met de dagelijkse publicatie van enkele groepsindexcijfers van koersen van aandelen. Wellicht zullen deze indicés naast inzicht in het koersverloop ook een afspiegeling kunnen geven van de winstverwachtingen in de betrokken bedrijfstakken.

De koersmutaties waren in de afgelopen week gering bij betrekkelijk kleine omzetten. Scheepvaartfondsen toonden een lichte neiging tot dalen. Ter illustratie volgt het gebruikelijke koersstaatje:

	14 Febr. 1947	21 Febr. 1947
A.K.U.	143 $\frac{1}{4}$	142
van Berkel's Patent	114	G.B. 114 $\frac{1}{4}$
Lever Bros. Unilever C. v. A.	234	233
Philips G. b. v. A.	330	G.B. 331
Koninklijke Petroleum	366	364 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	160	158 $\frac{1}{2}$
N.S.U.	144 $\frac{1}{2}$	140 $\frac{1}{4}$ G.B.
H.V.A.	195 $\frac{1}{2}$	194
Deli Maatschappij C. v. A.	131	131
Amsterdam Rubber	133 $\frac{1}{4}$	132

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 24 Februari 1947.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank „ —) Agentsch. „ —)	f —)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 i ^o art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		f —)
Beleeningen (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Hoofdbank f 143.274.229,76 *) Bijbank „ 764.849,14 Agentsch. „ 7.278.020,88	
Op effecten, enz.	f 151.317.099,78	
Op goederen en ceelen	150.786.580,36 *)	
	530.519,42	151.317.099,78 *)
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 646.660.063,69	
Zilveren munt, enz.	1.278.118,80	647.938.182,49
Papier op het buitenland	f 4.462.931.030,03	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	45.584.383,46	
Buitenlandsche betaalmiddelen	16.252.558,62	4.524.767.972,11
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	70.927.547,40	
Gebouwen en inventaris	3.000.000,—	
Diverse rekeningen	38.282.504,73	
		f 5.436.233.306,51
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefondsen	12.377.412,28	
Bijzondere reserve (winst herwaardeering goudvoorraad per 2 Juli 1945)	209.277.096,67	
Andere bijzondere reserves	76.798.079,95	
Pensioenfondsen	15.504.005,92	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgifte)	236.654.390,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	2.694.844.190,—	
Bankassignaties in omloop	229.795,03	
Rekening-courant saldo's:		
's Rijks Schatkist	f 1.159.860.771,08	
speciale rekening	110.565.000,—	
Geblokkeerde saldo's van banken	54.193.747,85	
Geblokkeerde saldo's van anderen	41.191.350,54	
Vrije saldo's	618.474.726,02	
	1.984.285.595,49	
Diverse rekeningen	186.262.741,17	
		f 5.436.233.306,51

*) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —)
 *) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99), 42.165.200,—
 Circulatie der door de Bank namens den Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten, 152.766.057,50

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoed bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleeningen
6 Jan. '46	700.879	4.434.786	125.126	5	152.235
13 „ '47	700.880	4.434.786	174.970	5	154.095
20 „ '47	700.875	4.459.991	147.657	5	153.178
27 „ '47	700.909	4.459.991	140.115	5	151.700
3 Febr. '47	647.705	4.465.174	135.299	5	185.428
10 „ '47	647.738	4.470.574	88.450	5	164.879
17 „ '47	647.916	4.462.320	65.753	5	156.947
24 Febr. '47	647.938	4.462.931	61.837	—	151.317

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldo's van banken	Geblokkeerde saldo's van anderen	Vrije saldo
6 Jan. '46	2.736.834	1.071.526	115.467	46.490	623.780
13 „ '47	2.701.167	1.305.562	84.475	45.950	633.673
20 „ '47	2.674.196	1.244.821	61.829	46.598	643.788
27 „ '47	2.681.281	1.276.605	55.488	50.103	598.065
3 Febr. '47	2.718.430	1.260.428	35.396	44.165	617.466
10 „ '47	2.693.389	1.250.121	41.323	43.717	586.745
17 „ '47	2.684.435	1.193.320	37.270	41.115	615.360
24 Febr. '47	2.694.844	1.159.861	54.194	41.191	618.475

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
19 Dec. 1946	18.382	17.589	250	23.210
24 Dec. 1946	18.381	17.587	237	23.722
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
8 Jan. 1947	18.378	17.565	304	23.733

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
19 Dec. 1946	24.963	17.523	237	16.517
24 Dec. 1946	25.092	17.925	547	16.530
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
8 Jan. 1947	24.794	17.824	401	16.457

ONTVANGEN BOEKEN.

Enige grondslagen voor de balans der onderneming door Dr. Jac. de Roy. Uitg. Wyt, Rotterdam 1947, 171 blz.

Geschiedenis der Nederlandsche statistiek door Dr Ph. J. Idenburg. Deel II van de serie: de Nederlandse volkshuishouding tussen twee wereldoorlogen. Uitg. Het Spectrum, Utrecht 1947, 54 blz.

STATISTIEKEN.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Aug. 1946	Sept. 1946	Oct. 1946	Nov. 1946	Dec. 1946
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart	maandgem. 1938 = 100	132	149	155	156	89
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	1.212	1.364	1.424	1.430	816
waarvan brandstoffen	"	502	497	369	414	239
Wilde binnenvaart, prestatie	mill. t/km. maandgem.	182	207	227	206	121
Indexcijfer eigen vervoer te water	1938 = 100	90	93	127	121	
Eigen vervoer te water	1.000 t.	540	558	764	727	
Idem, prestatie	mill. t/km. maandgem.	43	45	49	43	
Indexcijfer internationale binnenvaart (laadverm.)	1938 = 100	32	26	31	31	21
Binnengekomen schepen	Aantal	1.841	1.681	1.819	1.883	1.382
Laadvermogen	1.000 t.	864	804	861	939	679
Lading	"	453	410	459	423	309
waarvan onder: Nederlandsche vlag	"	324	303	353	319	239
Belgische vlag	"	123	102	101	97	69
Vertrokken schepen	Aantal	1.999	1.695	1.874	1.997	1.220
Laadvermogen	1.000 R.T.	982	840	890	978	596
Lading	"	377	376	400	393	203
waarvan onder: Nederlandsche vlag	"	265	251	288	270	134
Belgische vlag	"	92	93	98	112	63
Schepen in doorvaart	Aantal	914	671	916	854	574
Laadvermogen	1.000 R.T.	662	492	675	631	408
Lading	"	352	253	307	246	174
waarvan onder: Nederlandsche vlag	"	93	58	79	73	34
Belgische vlag	"	207	141	163	126	108
Indexcijfer zeevaart (inhoud)	maandgem. 1938 = 100	32	29	29	27	27
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	646	598	637	616	656
Bruto inhoud	1.000 R.T.	1.437	1.315	1.241	1.183	1.275
Idem, alleen geladen schepen	"	1.306	1.207	1.113	1.097	1.107
waarvan in lijnvaart	"	543	565	497	538	657
Vertrokken zeeschepen	Aantal	610	555	620	601	556
Bruto inhoud	1.000 R.T.	1.404	1.278	1.323	1.212	1.111
Idem, alleen geladen schepen	"	685	727	829	767	773
waarvan in lijnvaart	"	476	495	536	547	
Goederenverkeer ter zee:						
Gelost bij invoer	1.000 t.	907	800	762	616	
doorvoer	"	146	99	131	56	
Geladen bij uitvoer	"	86	87	110	150	
doorvoer	"	156	137	102	102	
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen	maandgem. 1938 = 100	81	87	106*	109*	92*
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	981	1.047	1.283*	1.315*	1.106*
waarvan grensoverschrijdend	"	160	149	202*	242*	243*
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	701	526	460	443	452*
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	54,6	50,6	51,2	49,3	48,0
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	13,4	11,9	12,3	13,4	
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	5,9	5,8	6,6	6,8	7,1
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen	maandgem. 1938 = 100	138	138	136	134	127
Slachtoffers verkeersongevallen:						
Overleden	Aantal	127	100	108	99	78
Ernstig gewond	"	624	644	607	555	430
Licht gewond	"	564	574	509	469	357
Indexcijfers:	maandgem. 1938 = 100					
Overleden	"	195	154	166	152	120
Ernstig gewond	"	170	175	165	151	117
Licht gewond	"	61	63	55	51	39

* Voorloopig cijfer

EEN NEDERLANDSCHE ZEEVRACHTENSTATISTIEK.

Reeds vóór den oorlog publiceerde het Centraal Bureau voor de Statistiek regelmatig gegevens over de vrachtprijzen van goederenvervoeren van overzee naar Nederland. Deze statistiek zal thans volgens een geheel nieuwe opzet worden hervat. De eischen, waaraan deze zeevrachtenstatistiek zal moeten voldoen, zijn uiteraard afhankelijk van de doeleinden, welke men met deze statistiek nastreeft. Voor de belanghebbenden bij de vrachtenmarkt is een naar havengebieden en goederensoorten gedetailleerd inzicht in de vrachtprijzen, zoals die in een bepaalde maand werkelijk zijn geweest, zeer gewenscht. Men kan echter den vrachtprijs ook zien in verband met de offers, welke het nationaal-economisch leven voor den aanvoer van goederen moet brengen. Hierbij doet het weinig ter zake van waar de goederen komen, doch is het van belang, welke goederensoorten men krijgt en wat men daarvoor moet betalen. Voor dit doel zal men willen beschikken over een met de werkelijk aangevoerde hoeveelheden gewogen gemiddelden vrachtprijs. Tenslotte kan een vrachtenstatistiek noodig zijn voor de berekening van een vrachtenindex ten bate van de conjunctuurbarometer. Hiervoor zal een algemeene vrachtenindex voldoende zijn, waarbij echter, ter vermindering van den invloed van toevallige veranderingen in de grootte van den Nederlandschen aanvoer in een bepaalde maand, voor de weging zal moeten worden uitgegaan van de standaardhoeveelheden in een normaal jaar. Bovendien is gebleken, dat met het oog op de structuur van de vrachtenmarkt scheiding van de indices voor uitgaande en thuisvarende vrachten gewenscht is. De vrachtprijzen van de naar Europa vervoerde grondstoffen zijn nl. als gevolg van de lagere vervoerwaarde veel conjunctuur-

gevoeliger dan van de van Europa uit vervoerde eindproducten. Ook ten aanzien van de voor Nederland belangrijke kustvaart, welke eveneens veel hoogwaardige producten vervoert, zal een afzonderlijke reeks indices gerechtvaardigd zijn.

De gegevens voor de nieuwe zeevrachtenstatistiek zullen worden verzameld met medewerking van een groot aantal reederijen en cargadoors, die zich bereid hebben verklaard de vrachtprijzen te verstrekken van de vervoerde partijen massagoed en het massale stuugoed, die beide de vrachtenmarkt beheerschen. Welke partijen hiervoor in aanmerking komen, kan door het C.B.S. maandelijks worden nagegaan uit de van de douane ontvangen opgaven van de per zeeschip aan- en afgevoerde goederen. De publicatie van de zeevrachtenstatistiek zal voortaan regelmatig geschieden in de Maandstatistiek van Verkeer en Vervoer.

Hieronder volgen nog eenige uitkomsten per eenheid van 1.015 kg van de zeevrachtenstatistiek op Nederland over het derde kwartaal van 1946, welke om technische redenen nog beperkt moest blijven tot de Nederlandsche schepen. De gemiddelde vrachtprijs van tarwe, aangevoerd door de groote lijvaart uit de havens aan de Golf van Mexico en de Noordelijke Pacifichavens van Amerika, was resp. f 32,68 en f 41,69; voor steenkool uit de Atlantische havens ten Noorden van het Kanaal per kusttrampvaart en groote trampvaart resp. f 13,91 en f 11,90; uit de Atlantische havens van Canada en de Vereenigde Staten per groote trampvaart f 25,52; voor ruwe fosfaat uit de Atlantische havens van Afrika en uit West-Indië resp. f 13,69 en f 48,82; hout uit de Oostzeehavens, aangevoerd per kusttrampvaart en groote trampvaart resp. f 34,29 en f 29,97.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

SALDI OP KORTEN TERMIJN IN DE VEREENIGDE STATEN ¹⁾.
(in millioenen dollars; C = Credit, D = Debet, CS = Creditsaldo).

Land		Ultimo 1942	Ultimo 1943	Ultimo 1944	Ultimo 1945	31 Jan. 1946	28 Febr. 1946	31 Mrt 1946	30 April 1946	31 Mei 1946	30 Juni 1946	31 Juli 1946
Nederland	C	186,6	193,3	209,7	281,6	293,9	282,2	295,0	294,9	268,4	256,1	234,1
	D	0,5	0,4	0,3	36,3	35,7	36,1	35,8	43,4	118,5	119,4	119,6
	CS	186,1	192,9	209,4	245,3	258,2	246,1	259,2	251,5	149,9	136,7	114,5
Ned.-Indië	C	160,4	110,1	110,5	113,7	110,0	100,7	99,0	102,1	103,6	100,2	114,3
	D	1,6	1,7	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,2
	CS	158,8	108,4	109,0	112,3	108,6	99,3	97,6	100,7	102,2	98,8	113,1
België	C	121,8	122,9	124,3	185,0	184,9	167,6	166,3	176,4	177,8	175,7	169,0
	D	0,8	0,7	0,7	0,6	1,8	2,6	3,6	4,6	5,0	7,7	8,8
	CS	121,0	122,2	123,6	184,4	183,1	165,0	162,7	171,8	172,8	168,0	160,2
Engeland	C	554,6	1.000,8	865,7	707,7	679,0	630,5	553,8	553,4	434,4	335,1	661,1
	D	12,6	19,9	25,9	25,4	25,9	26,3	28,6	31,6	32,6	30,5	75,8
	CS	542,0	980,9	839,8	682,3	653,1	604,2	525,2	521,8	401,8	304,6	585,3
Frankrijk	C	432,3	439,9	401,2	310,0	398,3	380,7	364,5	305,8	319,7	286,0	275,2
	D	1,3	1,1	1,4	1,1	0,8	0,7	0,7	0,9	0,9	0,9	3,4
	CS	431,0	438,8	399,8	308,9	397,5	380,0	363,8	304,9	318,8	285,1	271,8
Zweden	C	153,5	163,2	152,1	210,1	214,0	212,9	205,2	200,0	196,0	191,7	204,4
	D	0,4	0,2	0,2	0,9	1,1	1,1	1,3	2,4	3,0	5,6	7,6
	CS	153,1	163,0	151,9	209,2	212,9	211,8	203,9	197,6	193,0	186,1	196,8
Zwitserland	C	184,2	210,6	239,3	304,2	315,5	316,2	321,2	324,4	323,2	332,5	336,7
	D	1,5	3,0	1,3	2,9	6,2	4,9	5,6	6,5	8,0	6,5	6,7
	CS	182,7	207,6	238,0	301,3	309,3	301,3	315,6	317,9	315,2	326,0	330,0
Canada	C	507,4	812,6	926,5	1.522,2	1.350,7	1.349,7	1.359,7	1.334,1	1.248,2	1.263,8	1.284,3
	D	34,3	37,8	28,1	53,3	74,3	71,3	62,9	64,7	50,1	53,6	42,2
	CS	473,1	774,8	898,4	1.468,9	1.276,4	1.278,4	1.296,8	1.279,4	1.198,1	1.210,2	1.142,1
Latijnsch Amerika	C	597,7	693,7	909,3	1.046,4	1.050,9	1.043,5	1.094,0	1.077,7	1.108,1	1.151,3	1.174,4
	D	99,7	112,2	131,0	158,9	164,7	161,2	178,4	166,1	158,0	164,7	170,4
	CS	498,0	581,5	778,3	887,5	886,2	882,3	915,6	911,6	950,1	986,6	1.004,0
China	C	360,9	574,2	427,3	582,3	756,3	738,0	732,1	717,0	695,4	657,0	611,9
	D	11,1	1,7	1,5	1,0	7,7	9,7	22,8	25,6	22,6	23,9	19,0
	CS	349,8	572,5	425,8	581,3	748,6	728,3	709,3	691,4	672,8	633,1	592,9
Europa	C	2.020,7	2.584,5	2.517,8	2.583,0	2.655,4	2.588,8	2.512,4 ²⁾	2.502,5 ²⁾	2.393,2	2.257,4	2.554,4
	D	72,6	77,6	107,5	140,7	115,8	120,2	126,1	134,8	215,3	221,2	276,8
	CS	1.948,1	2.506,9	2.410,3	2.442,3	2.539,6	2.468,6	2.386,3	2.367,7	2.177,9	2.036,2	2.277,6
Azië	C	930,0	1.108,8	1.069,2	1.549,6	1.735,1	1.723,6	1.685,6	1.699,3	1.655,7	1.541,4	1.487,5
	D	35,3	26,3	51,4	29,9	40,6	43,6	53,6	57,1	54,5	56,2	57,1
	CS	894,7	1.082,5	1.017,8	1.519,7	1.694,5	1.680,0	1.632,0	1.642,2	1.601,3	1.485,2	1.430,4
Totaal	C	4.205,4	5.374,9	5.596,8	6.883,1	6.993,2 ²⁾	6.931,4 ²⁾	6.927,8 ²⁾	6.883,1 ²⁾	6.654,6	6.612,0	6.908,2
	D	246,7	257,9	329,7	392,8	406,3	406,8	431,9	434,3	490,7	511,0	561,4
	CS	3.958,7	5.117,0	5.267,1	6.490,3	6.586,9 ²⁾	6.524,6 ²⁾	6.495,9 ²⁾	6.348,8 ²⁾	6.163,9	6.101,0	6.346,8

¹⁾ Bewerkt naar gegevens uit het „Federal Reserve Bulletin“ van December 1946.

²⁾ Gecorrigeerde cijfers (zie „E.-S.-B.“ van 11 December 1946).

GOUDIN- EN UITVOER DER VEREENIGDE STATEN ¹⁾.
(in 1.000 dollars van circa \$ 35 per ounce fijn).

Importen uit: Exporten (—) naar:	Nederland	België	Engeland	Frankrijk	Zweden	Zwitserland	Canada	Mexico	Overig Latijnsch Amerika	Totaal
1939	341.618	165.122	1.826.403	3.798	28.715	86.987	612.949	33.610	57.020	3.574.151
1940	63.260	977	633.083	241.778	161.489	90.320	2.622.330	29.880	128.259	4.744.472
1941		1	3.779	1	1.747	899	412.056	16.791	61.862	982.378
1942			1.955			5	208.917	70.016	39.680	315.678
1943			88				66.920	—	13.489	68.938
1944			—695.483				46.210	—109.695	—108.560	—845.392
1945			160				53.148	15.094	—41.748	—106.250
1946 Jan.							151.270	391	1.729	154.070
Febr.							80.629	126	1.479	82.439
Maart			36				25.265	75	1.386	31.396
April			34				222	149	637	20.534
Mei	— 6			— 1			127	34	— 33	— 27.028
Juni				— 4			32.277	29	902	36.329
Juli				— 1			639	476	2.328	6.347
Aug.							649	516	— 8.502	15.210
Sept.							197	82	— 29.198	— 7.629
Oct.			2	— 8			134	198	4.523	24.182

¹⁾ Ontleend aan het „Federal Reserve Bulletin“ van December 1946.

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in millioenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	
				Biljetten in Banking Dept.	Biljetten in Banken
29 Jan. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.364,5	85,8
5 Febr. '47	0,2	1.449,2	1.450	1.371,1	79,2
12 Febr. '47	0,2	1.449,2	1.450	1.374,6	75,6
19 Febr. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.374,8	75,5

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
29 Jan. '47	1,0	242,7	25,4	28,3	364,9	16,0	288,4
5 Febr. '47	1,1	247,8	23,7	26,7	360,1	22,9	280,7
12 Febr. '47	1,1	259,7	21,3	19,2	358,5	26,2	274,1
19 Febr. '47	1,0	283,8	13,8	18,1	373,7	11,4	306,3

ZWEDSCHE RIJKSBANK.
(Voornaamste posten in millioenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldi buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
23 Jan. 1947	773	490	1.445	502	276	94	182
31 Jan. 1947	768	486	1.446	502	236	94	182
7 Febr. 1947	768	486	1.448	482	228	94	182
15 Febr. 1947	743	470	1.575	442	263	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landsche banken	
		Totaal	Staat	Banken			
23 Jan. 1947	2.556	916	643	190	230	177	4
31 Jan. 1947	2.693	731	560	99	230	194	4
7 Febr. 1947	2.599	794	563	153	230	197	4
15 Febr. 1947	2.572	902	616	201	230	207	3

BUITENLANDSCHE KAPITAALSALDI IN DE VEREENIGDE STATEN¹⁾
(in miljoenen dollars).

Länd	Ultimo 1942	Ultimo 1943	Ultimo 1944	Ultimo 1945	31 Jan. 1946	28 Febr. 1946	31 Mrt 1946	30 April 1946	31 Mei 1946	30 Juni 1946	31 Juli 1946
Nederland	474,0	487,7	506,2	539,7	538,4	525,8	536,5	528,2	426,3	411,9	389,4
Engeland	837,8	1.257,7	1.090,0	892,5	858,3	804,7	719,1	709,5	585,8	485,3	756,0
Frankrijk	625,9	636,8	585,7	464,2	553,6	531,6	515,1	453,3	464,1	432,5	419,4
Zwitserland	592,1	629,1	664,3	722,3	728,6	731,1	728,8	730,4	725,4	737,0	741,0
Europa	3.608,1	4.192,8	4.081,8	4.037,0	4.108,7	4.031,7 ²⁾	3.931,7 ²⁾	3.889,6 ²⁾	3.698,7	3.554,8	3.790,7
Canada	425,1	760,3	976,4	1.395,7	1.342,6	1.357,0	1.370,5	1.347,7	1.306,2	1.294,0	1.259,5
Lat. Amerika	835,8	951,0	1.193,7	1.338,4	1.345,1	1.350,7	1.391,5	1.400,9	1.431,5	1.471,6	1.486,1
Azië	932,9	1.161,6	1.273,6	1.784,1	1.780,5	1.764,9	1.716,5	1.723,1	1.677,5	1.560,3	1.492,1
Totaal	5.980,2	7.267,1	7.728,4	8.802,8	8.822,9	8.775,1 ²⁾	8.730,8 ²⁾	8.674,4 ²⁾	8.405,8	8.319,0	8.477,0

¹⁾-Ontleend aan het „Federal Reserve Bulletin“ van December 1946.
²⁾ Gecorrigeerde cijfers (zie „E-S-B“ van 11 December 1946).

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs.)

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan den Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitschland
23 Jan. 1947	94.817	117.681	59.449	61.800	426.000
30 Jan. 1947	94.817	122.349	59.449	55.200	426.000
6 Febr. 1947	94.817	122.374	59.449	58.200	426.000
13 Febr. 1947	94.817	126.835	59.449	51.300	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
23 Jan. 1947	719.409	61.830	791	61.039
30 Jan. 1947	730.253	53.970	789	53.181
6 Febr. 1947	735.330	53.947	833	53.114
13 Febr. 1947	729.718	50.730	732	49.998

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs.)

Data	Totaal van den goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse devisa's	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op den Staat
2 Jan. 1947	32.241	5.633	5.559	213	795	49.888
9 " 1947	32.256	6.320	5.303	177	861	49.138
16 " 1947	32.047	6.708	5.406	209	903	48.473
23 " 1947	31.677	7.542	4.561	211	777	48.318
30 " 1947	31.684	7.578	4.613	229	760	48.823
6 Febr. 1947	31.172	7.802	4.788	234	716	49.648
13 " 1947	31.035	7.833	5.007	237	738	49.228

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi van de Schatkist	van anderen	Besluitwet van 6 Oct. '44 ³⁾
2 Jan. 1947	637	161.002	73.891	4	5.979	613
9 " 1947	637	160.412	73.858	2	5.374	611
16 " 1947	637	160.144	73.480	5	5.443	608
23 " 1947	637	159.543	73.077	3	5.219	604
30 " 1947	637	160.179	73.334	5	5.574	604
6 Febr. 1947	637	160.860	74.417	4	5.105	601
13 " 1947	637	160.854	74.089	5	5.210	600

¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen francs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardeering van den goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).

²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen francs.

³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs.)

Data	Metaal-voorraad	Buitenh. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere crediten
23 Jan. 1947	4.932,2	158,8	102,3	52,7	3.801,2	1.255,4
30 Jan. 1947	4.936,5	165,5	82,1	52,8	3.882,8	1.163,1
7 Febr. 1947	4.924,9	171,7	81,8	52,8	3.822,2	1.216,0
15 Febr. 1947	4.924,7	166,7	75,7	52,8	3.777,7	1.251,1

Vacatures

„RIJKSVERZEKERINGSBANK“

Het Bestuur der Rijkverzekeringsbank roept sollicitanten op naar de betrekking van

hoofdbambtenaar

bij die instelling, ter vervulling van de functie van Chef der Afdeling Boekhouding en Accountantsdienst. Rang en salaris nader overeen te komen. Leeftijd niet jonger dan 35 jaar.

Genoemde betrekking kan worden vervuld door bezitters van het diploma Boekhouden en Accountantsdienst. Rang en salaris nader overeen te komen. Leeftijd niet jonger dan 35 jaar. Genoemde betrekking kan worden vervuld door bezitters van het diploma Boekhouden en Accountantsdienst. Rang en salaris nader overeen te komen. Leeftijd niet jonger dan 35 jaar.

Voorkeur wordt gegeven aan accountants of eischend met accountantsopleiding, die aan de genoemde eischen voldoen.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen, schriftelijk in te zenden bij het Bestuur der Rijkverzekeringsbank te Amsterdam, binnen twee weken na plaatsing van deze annonce.

Bij de Provinciale Streekplandienst, in Friesland bestaat gelegenheid tot plaatsing van een

wetenschappelijk medewerker

in den rang van Planoloog 1e of 2e klasse, op een nader te bepalen salaris, gelegen tusschen f 3000.— en f 5000.—, exclusief de gebruikelijke verhoogingen.

In aanmerking komen o.a. sociografen, econoom geografen, landbouwkundig-, civiel- en bouwkundig ingenieurs, civiel-landmeters, e.d.

Planologische en administratieve ervaring, kennis der Woningwet, enz., strekt tot aanbeveling.

Gezeggde sollicitaties, met uitvoerige inlichtingen en onder opgave van referenties, te richten aan den directeur van voornoemde dienst, binnen 2 weken na annonccering in dit blad. Geen persoonlijk bezoek dan na oproeping.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten“ de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Vacatures

De Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V., 's-Gravenhage, vraagt:
voor haar afdeling Financiering:

1. een

ec. drs.

met eenige jaren praktijk.
2. een

assistent

in het bezit van het Staatspraktijkdiploma Bockhouden of M.O. Bockhouden.

Voor haar afdeling Documentatie: een

medewerker

die tevens in staat is eenvoudige researchwerkzaamheden zelfstandig te verrichten.

Brieven met uitvoerige inlichtingen en pasfoto te richten onder no. A 124, Advertentie-Bureau De La Mar, Noordeinde 122a, Den Haag.

Financiële Rijksinstelling te Amsterdam vraagt voor spoedige indiensttreding:

**twee ervaren
assistent-accountants**

Brieven met opgave van opleiding, referenties en huidige werkkring onder no. 839 bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

VAN ZUYLEN, LINDNER & CO., Accountants, hebben plaats voor eenige

1e, 2e en 3e assistenten

Brieven met volledige inlichtingen omtrent opleiding en ervaring te richten aan het kantoor: Frankenslag 160, Den Haag.

LANDADMINISTRATIE

Beheer en administratie over landelijke eigendommen; taxaties; pachtzaken.

L. C. ROEKX

beëdigd-rentmeester te Barendrecht

Kantoor: Minervahuis II Meent 94, Rotterdam

Telefoon: Barendrecht 576; - Rotterdam 29590

Ir. H. Vos

Enige kwantitatieve onderzoeken over de betrekkingen tussen overheidsfinanciën en volkshuishouding

38e publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut

Prijs f 9.—*

(Prijs voor leden en donateurs van het N.E.I. f 6.75)

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de uitgevers
DE ERVEN F. BOHN N.V. — HAARLEM

**N.V. Louis Dobbelmann
Waddinxveen**

KOFFIE

THEE

**Een economisch-statistisch
onderzoek naar de chemische
industrie in Nederland**

door Dr. P. S. PELS

Publicatie no 37 van het Nederlandsch Economisch Instituut

PRIJS f 3.65*

(Prijs voor donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut f 2.75; te bestellen bij het N.E.I.)

Uitgave: De Erven F. Bohn N.V. — Haarlem

I. B. M. elektrische administratie-machines
(Hollerith Systeem)
ELECTROMATIC volledig elektrische schrijfmachine
INTERNATIONAL registrerende werk- en personeel-
contrôle-apparaten

International Business Machines Corporation, New York

In Holland vertegenwoordigd door de:

Internationale Bedrijfsmachine Mij N.V.

Frederiksplein 34, Amsterdam-C., Tel. nrs. 33406, 33656, 31856

**N.V. LANKHORST
TOUWFABRIEKEN
SNEEK TEL. 3041-3042**

SPINNERIJ—TOUWSLAGERIJ SEDERT 1803

Huygen & Wessel c.v.

**VERWARMING
VENTILATIE
LUCHTBEHANDELING**

**Amersfoort - Amsterdam
Apeldoorn - Rotterdam - Leeuwarden**